

TELEMARKSFORSKING

Rapport 929

Konsekvensvurdering av felles sti- og løypeplan for Hardanger- vidda

Samfunnsmessige vurderinger

Marianne Singaas

Tittel: Konsekvensvurdering av felles sti- og løypeplan for Hardangervidda

Undertittel: Samfunnsmessige vurderinger

Rapport nr.: 929

Forfatter(e): Marianne Singsaas

Dato: 18.03.2026

ISBN: 978-82-336-0830-9

ISSN: 2703-7894

Prosjekt: Konsekvensvurdering av felles sti- og løypeplan for Hardangervidda. Samfunnsmessige vurderinger

Prosjektleder: Marianne Singsaas

Oppdragsgiver(e): Buskerud fylkeskommune

Telemarksforskning
Postboks 4
3833 Bø i Telemark
Tlf.: +47 35061500

Forord

Denne rapporten er utarbeidet av Telemarksforskning på oppdrag fra Buskerud fylkeskommune. Formålet har vært å belyse de samfunnsmessige konsekvensene av forslag til felles sti- og løypeplan for Hardangervidda.

Arbeidet er gjennomført innenfor en begrenset tidsramme og bygger på tilgjengelig kunnskapsgrunnlag, høringsinnspill og dialog med relevante aktører. Vurderingene er overordnede og skal bidra som et faglig grunnlag for videre behandling av planen.

Vi vil takke oppdragsgiver og øvrige bidragsytere for nyttige innspill underveis i arbeidet.

Bø, 18. mars 2026

Marianne Singsaas

Prosjektleder

Innhold

Forord.....	3
Innhold	4
Oppsummering	6
1. Innledning	7
1.1 Avgrensning av oppdraget	8
2. Metode.....	10
3. Dagens situasjon – referanseramme	16
3.1 Friluftsliv og ferdsel	16
3.2 Lokal verdiskaping – turisthyttenæring og tilknyttede verdikjeder.....	17
3.3 Grunneiere og rettighetshavere – bruk og interesser i dagens situasjon	18
3.4 Lokal bruk og tilreisende – overlappende, men ulike logikker.....	19
3.5 Samlet vurdering	20
4. Konsekvensvurdering for friluftsliv	21
4.1 Innledning og avgrensning.....	21
4.2 Tilreisende - dagsturbrukere	21
4.3 Tilreisende -flerdagers brukere (hytte-til-hytte)	22
4.4 Lokal bruk - spredt og erfaringsbasert	24
4.5 Vinterspesifikke aktivitetstilbud	25
4.6 Samlet vurdering for friluftsliv	28
5. Konsekvensvurdering for lokal verdiskaping med vekt på turisthytte-næringen	30
5.1 Innledning og avgrensning.....	30
5.2 Struktur og verdiskaping i turisthyttenettet.....	31

5.3	Konsekvensvurdering for turisthyttenæringen	32
5.4	Konsekvenser for tilknyttede tjenester og leverandørledd	34
5.5	Samlet vurdering	35
6.	Konsekvensvurdering for grunneiere og rettighetshavere	37
6.1	Vurdering per alternativ	38
6.2	Samlet vurdering	40
7.	Avbøtende tiltak	41
7.1	Vurdering per alternativ	42
7.2	Samlet vurdering	42
8.	Konklusjon	43
9.	Anbefalinger	45
	Referanser	46
9.1	Vedlegg 1: Samlet oversikt over DNT sine tiltak	46
9.2	Vedlegg 2: Samlet oversikt over tiltakene i Hardangerviddas høringsrapport	46

Oppsummering

Hardangerviddarådet har utarbeidet et forslag til felles sti og løypeplan for Hardangervidda. Planen skal redusere ferdsel i sårbare områder og gi bedre levestandarder for villrein, samtidig som den legger til rette for bærekraftig friluftsliv. Konsekvensvurderingen skal gi et strukturert og kunnskapsbasert grunnlag for å vurdere de samfunnsmessige konsekvensene av den foreslåtte planen. Vurderingen behandler temaene friluftsliv, turisthyttenæringen og lokal verdiskaping, grunneiere og rettighetshavere, samt forholdet mellom lokal og tilreisende bruk. Tre alternativer er analysert: dagens situasjon (alternativ 0), delvise endringer slik det er foreslått av DNT og turisthyttene (alternativ 1) og Høringsrapport for Felles sti- og løypeplan, vedtatt av Hardangerviddarådet 08.12.2025, som er et alternativ med tydeligere styring av ferdsel (alternativ 2).

Tiltakene forventes i liten grad å redusere det samlede besøksvolumet på Hardangervidda, men føre til en omfordeling av ferdsel og verdiskaping. Dette innebærer at noen områder og aktører vil få økt aktivitet, mens andre vil få redusert aktivitetsgrunnlag. De samlede samfunnsmessige konsekvensene vurderes som moderate på regionalt nivå, men kan være betydelige for enkeltaktører og lokalsamfunn, særlig der turisthytter får redusert funksjon eller legges ned.

For friluftsliv varierer konsekvensene mellom brukergrupper. Dagsturbrukere påvirkes lite og kan i alternativ 2 få et mer oversiktlig og forutsigbart tilbud. Flerdagers brukere påvirkes mest, med redusert fleksibilitet og behov for tilpasning, men sentrale kvaliteter opprettholdes. Spredt bruk påvirkes lite, og kan i alternativ 2 få roligere områder. Vinteraktiviteter påvirkes særlig i alternativ 2, med mer regulering og sonestyring, som reduserer fleksibilitet for enkeltutøvere, men gir mer forutsigbare rammer for næring. Turisthyttenæringen påvirkes direkte gjennom endringer i rutenettet. Alternativ 0 viderefører dagens konflikt-nivå og usikkerhet. Alternativ 1 gir små endringer, men også usikker effekt. Alternativ 2 innebærer omstrukturering av deler av hyttenettet. Konsekvensene er skjevt fordelt: større fjellstuer er robuste, mens rutehytter og særlig små hytter kan få store negative konsekvenser. Samlet er konsekvensene moderate regionalt, men store lokalt, og innebærer primært en omfordeling av verdiskaping. For grunneiere og rettighetshavere handler konsekvensene særlig om styring og konfliktnivå. Alternativ 0 gir høy risiko for konflikt og uforutsigbarhet. Alternativ 1 kan oppfattes som utilstrekkelig. Alternativ 2 gir tydeligere styring og vurderes som mest positivt, men kan gi konflikter i en overgangsfase.

Behovet for avbøtende tiltak er begrenset i alternativ 0 og 1, men tydelig i alternativ 2, særlig der turisthytter rammes direkte. Slike tiltak bør rettes mot omstilling og håndteres gjennom avtaler og statlig finansiering. Samlet sett illustrerer alternativene et styringsdilemma mellom forutsigbarhet og omstilling. Alternativ 0 gir lav styring og høy risiko, alternativ 1 gir usikker effekt, mens alternativ 2 gir tydelig styring, men med kostnader for enkelte aktører. I et samfunnsmessig perspektiv framstår alternativ 2 som mest robust, forutsatt at negative konsekvenser håndteres gjennom målrettede tiltak og videre dialog.

1. Innledning

Hardangervidda er Europas største høyfjellsplatå og et område med stor nasjonal og internasjonal verdi, både som leveområde for villrein og som arena for friluftsliv, tradisjonell bruk og reiseliv. Området er preget av et omfattende nettverk av merkede stier, skiløyper og turisthytter, og har over lang tid vært et sentralt område for både lokalt friluftsliv og tilreisende brukere. De senere årene har det vært økende oppmerksomhet rundt samlet belastning på villreinens leveområder på Hardangervidda, særlig knyttet til arbeidet med Kvalitetsnorm. Dette har ført til behov for en mer helhetlig og koordinert forvaltning av ferdsel og tilrettelegging, på tvers av kommune- og fylkesgrenser, og med involvering av både offentlige myndigheter, frivillige organisasjoner, grunneiere og næringsaktører. Som ledd i dette arbeidet har Hardangerviddarådet utarbeidet en felles sti- og løypeplan for Hardangervidda. Planen har som overordnet mål å bidra til redusert ferdselspress i sårbare områder og bedre funksjonelle leveområder for villrein, samtidig som det legges til rette for et bærekraftig friluftsliv og videre bruk av området. Forslag til felles sti- og løypeplan ble lagt ut på høring i perioden juni–oktober 2025, og høringen resulterte i et betydelig antall innspill fra kommuner, fylkeskommuner, statlige myndigheter, grunneiere og rettighetshavere, frivillige organisasjoner, reiselivsnæring og enkeltpersoner. Høringsinnspillene viser bred støtte til planens formål, men også betydelig bekymring knyttet til konsekvensene av foreslåtte tiltak. Flere aktører har pekt på behovet for bedre kunnskapsgrunnlag om virkninger for friluftsliv, lokal verdiskaping, turisthyttenæringen, grunneiere og lokal bruk, samt behovet for å vurdere avbøtende tiltak der foreslåtte endringer kan medføre tap av funksjon, bruksmuligheter eller inntektsgrunnlag.

På denne bakgrunn vedtok Hardangerviddarådet, i tilknytning til behandlingen av høringsrapporten, at det skulle gjennomføres en særskilt vurdering av konsekvenser. I vedtaket er det presisert at vurderingen skal omfatte både positive effekter for villrein og annet naturmangfold, og konsekvenser for friluftsliv, turisthyttenæringen og øvrige berørte interesser, inkludert en vurdering av behovet for avbøtende tiltak etter modellen foreslått av Miljødirektoratet. Denne rapporten er utarbeidet som del av dette beslutningsgrunnlaget og omhandler de samfunnsmessige konsekvensene av foreslått felles sti- og løypeplan. Konsekvenser for villrein og annet naturmangfold vurderes i egen fagrapport. Samlet skal disse vurderingene gi Hardangerviddarådet og øvrige berørte myndigheter et bedre grunnlag for videre beslutninger og oppfølging av planen.

Formålet med denne konsekvensvurderingen er å gi et strukturert og kunnskapsbasert grunnlag for å vurdere de samfunnsmessige konsekvensene av foreslått felles sti- og løypeplan for Hardangervidda. Vurderingen skal belyse hvordan ulike alternative løsninger kan påvirke bruk av området, herunder friluftsliv, lokal verdiskaping, turisthyttenæringen, grunneiere og rettighetshavere, samt forholdet mellom lokal bruk og tilreisende.

Konsekvensvurderingen skal bidra til å synliggjøre både positive og negative virkninger av foreslåtte tiltak, og legge til rette for en helhetlig forståelse av hvilke interesser som berøres, i hvilken grad, og på hvilke måter. Vurderingen er ment å støtte videre beslutninger og prioriteringer knyttet til gjennomføring og oppfølging av sti- og løypeplanen, herunder behov for tilpasninger, avbøtende tiltak og videre dialog med berørte aktører. Et sentralt formål er også å vurdere behovet for og prinsippene for avbøtende tiltak der foreslåtte endringer kan medføre tap av funksjon, bruksmuligheter eller inntektsgrunnlag for frivillig sektor, lokale aktører eller andre berørte interesser. Disse vurderingene er basert på Miljødirektoratets foreslåtte modell for avbøtende tiltak og kompensasjon, og omfatter samfunnsmessig rimelighet, gjennomførbarhet og konfliktreducerende potensial. Vurderingen tar ikke stilling til økologisk effekt av tiltakene.

Konsekvensvurderingen er gjennomført som en kvalitativ og sammenliknende vurdering av tre alternative situasjoner: dagens situasjon (0-alternativet), Hardangerviddarådets høringsutkast med endringer (08.12.2025) og et alternativ med delvise endringer basert på DNT og turisthyttene sine innspill. Vurderingen er avgrenset til et overordnet nivå og innebærer ikke detaljprosjektering eller juridiske vurderinger.

Denne rapporten inngår som én del av et samlet faglig beslutningsgrunnlag. Konsekvenser for villrein og annet naturmangfold vurderes i egne fagrapporter. Samlet skal rapportene gi Hardangerviddarådet og øvrige berørte myndigheter et bedre grunnlag for å avveie hensynet til villrein mot hensynet til friluftsliv, bruk og lokal samfunnsutvikling.

1.1 Avgrensning av oppdraget

Denne konsekvensvurderingen er avgrenset til å omfatte de samfunnsmessige konsekvensene av foreslått felles sti- og løypeplan for Hardangervidda. Samfunnsmessige konsekvenser omfatter hvordan tiltak påvirker brukere, lokalsamfunn, næringsaktører og forvaltning, herunder endringer i ferdsel, verdiskaping, konfliktnivå, fordeling av belastning og nytte, samt risiko og forutsigbarhet. Vurderingene synliggjør et grunnleggende styringsdilemma, der økt styring kan gi bedre måloppnåelse og forutsigbarhet, men samtidig innebærer omstilling og tydeligere fordelingsvirkninger mellom aktører. Rapporten vurderer virkninger for temaene friluftsliv og ferdsel, lokal verdiskaping og turisthyttenæringen, grunneiere og rettighetshavere, samt forholdet mellom lokal bruk og tilreisende. Vurderingen omfatter også en overordnet vurdering av behovet for og prinsippene for avbøtende tiltak knyttet til disse temaene. Konsekvenser for villrein og annet naturmangfold inngår ikke i denne rapporten. Disse temaene vurderes i egne fagrapporter.

Konsekvensvurderingen er gjennomført på et overordnet og strategisk nivå. Den omfatter ikke vurderinger av endringer eller nedleggelser av de enkelte hytter, stier eller løyper, juridiske vurderinger eller vurdering av rettighetsforhold i enkeltsaker. Vurderingen innebærer heller ikke kvantitative beregninger av økonomiske effekter, ferdselsvolum eller bruksmønster, men bygger på en kvalitativ og sammenliknende analyse basert på tilgjengelig kunnskap og høringsgrunnlaget. Vurderingen er videre avgrenset til å gjelde

endringer som følger av de tre definerte alternativene. Konsekvenser av eventuelle fremtidige endringer i ferdsel, tilrettelegging eller forvaltning som ikke er en del av disse alternativene, er ikke vurdert.

Når det gjelder avbøtende tiltak, er vurderingen begrenset til å omfatte samfunnsmessig relevans, gjennomførbarhet og konfliktreduserende potensial, basert på Miljødirektoratets foreslåtte modell for avbøtende tiltak og kompensasjon. Vurderingen tar ikke stilling til økologisk effekt av tiltakene, konkrete kompensasjonsnivåer, finansieringsløsninger eller rettslige spørsmål knyttet til kompensasjon.

Denne avgrensningen innebærer at konsekvensvurderingen er ment å fungere som et beslutningsstøttende grunnlag for videre avveininger, prioriteringer og dialog i den videre prosessen.

1.1.1 Avgrensning mot motorisert ferdsel

Felles sti- og løypeplan for Hardangervidda gjelder tilrettelegging, kanalisering og eventuell regulering av ferdsel basert på friluftsloven. Planen omfatter ikke motorisert ferdsel knyttet til grunneieres og rettighets-haveres tradisjonelle bruk, herunder transport til støler, jakt, fiske, tilsyn og annen nyttekjøring. Slike forhold reguleres gjennom annet lovverk, blant annet motorferdselloven, verneforskrifter og fjelloven.

Høringsrapporten (kap. 3.5.2) presiserer at planen skal avgrenses til ferdsel knyttet til turisme og friluftsliv, og ikke omfatte tradisjonell bruk forankret i grunnloven og fjelloven. Motorisert ferdsel i forbindelse med jakt og annen rettighetsbasert bruk faller dermed utenfor planens mandat. Sti- og løypeplanen retter seg primært mot ikke-motorisert ferdsel, som ferdsel til fots, på ski, kiting, og hundekjøring.

Samtidig berøres motorferdsel indirekte gjennom vurderinger av vinterløyper, ettersom kvisting og preparering av løyper i praksis forutsetter bruk av motoriserte hjelpemidler. Spørsmål om motorisert bruk og rettighetsforhold har også vært reist i høringsinnspill, blant annet i forbindelse med gjennomføring av vintermerking.

Dette understreker behovet for en tydelig avgrensning mellom sti- og løypeplanen og regelverket for motorferdsel. I denne konsekvensvurderingen omtales derfor motorisert ferdsel kun indirekte, gjennom vurderinger av hvor og når vinterløyper kan etableres. Eventuelle rettslige eller forvaltningsmessige avklaringer knyttet til motorferdsel ligger utenfor oppdragets mandat.

2. Metode

2.1.1 Formål

Denne konsekvensvurderingen omfatter samfunnsmessige konsekvenser av Felles sti- og løypeplan for Hardangervidda. I tråd med oppdragsgivers bestilling vurderes konsekvenser for:

- Friluftsliv (ferdsel til fots og på ski, sykling, hundekjøring og kiting)
- Lokal verdiskaping, med særlig vekt på turisthyttenæringen
- Grunneieres og rettighetshavers aktivitet
- Fordeling mellom lokal bruk og tilreisende
- Behov for avbøtende tiltak

Vurdering av effekt for villrein og annet naturmangfold gjennomføres i egne fagrapporter og inngår ikke i denne analysen.

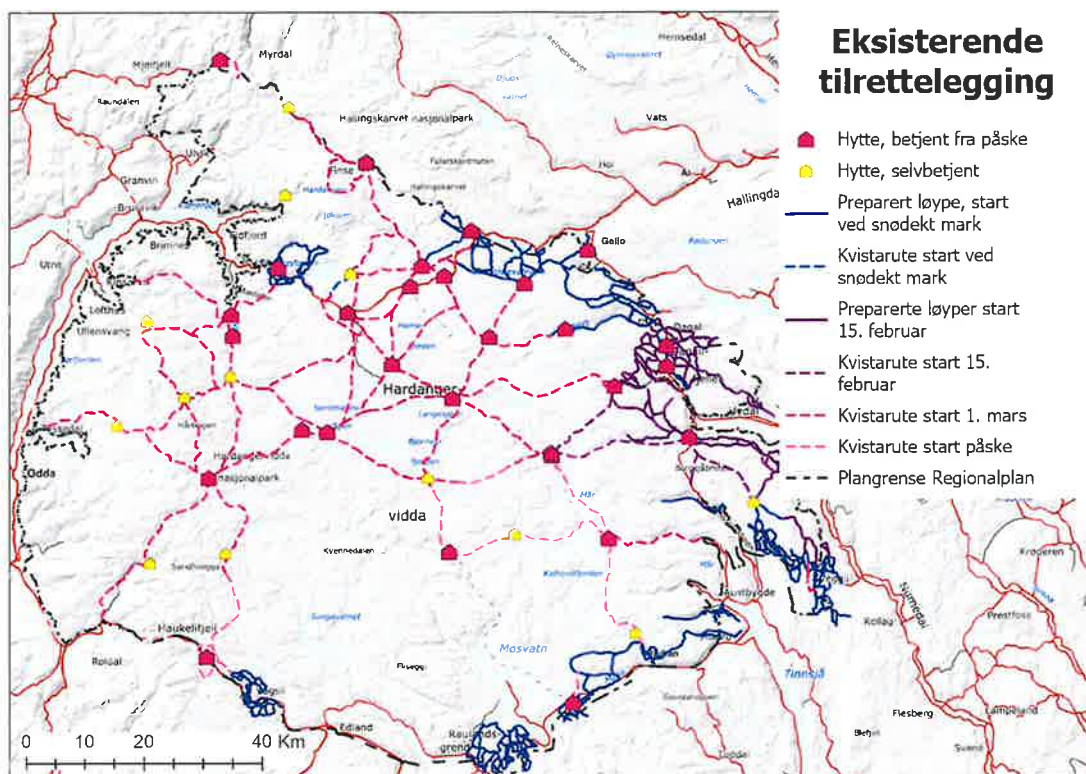
Konsekvensene vurderes for tre alternativer:

- Alternativ 0: Dagens situasjon
- Alternativ 1: Delvise endringer (DNT sitt forslag)
- Alternativ 2: Hardangerviddarådets høringsutkast (08.12.2025)

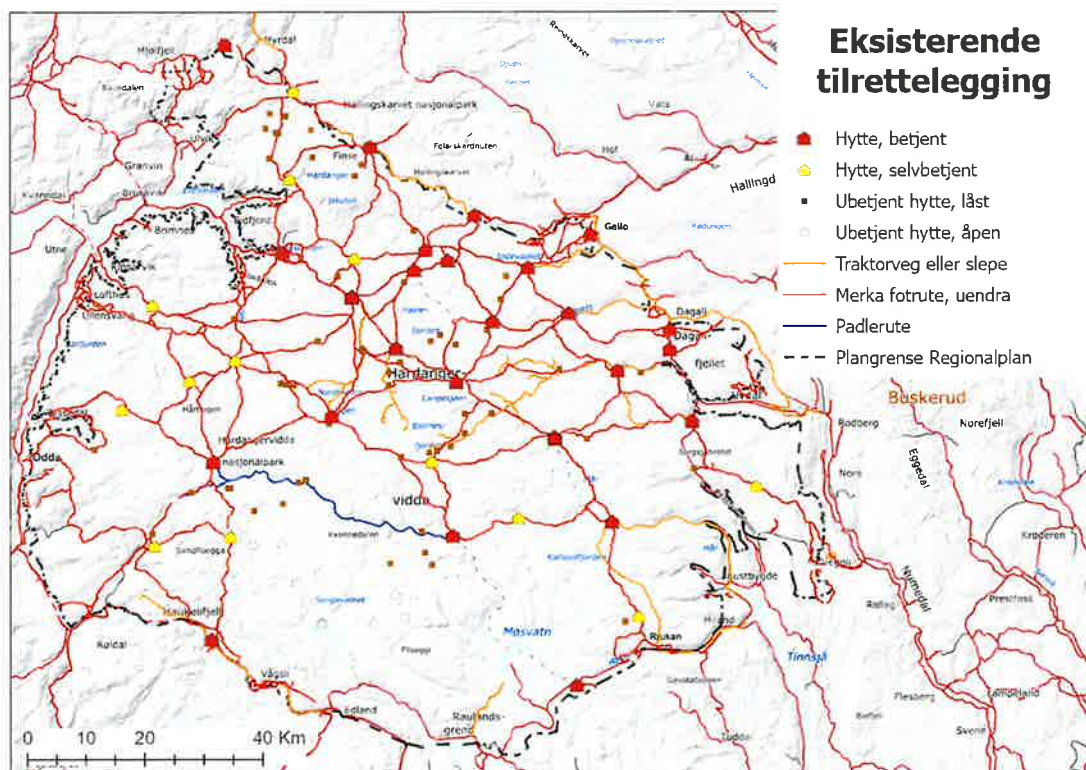
Alternativ 0 fungerer som referansegrunnlag. Konsekvenser i alternativ 1 og 2 vurderes som endringer sammenlignet med dagens situasjon.

2.1.2 Alternativ 0

Tabell 1 Kartfremstilling av alternativ 0, vinter

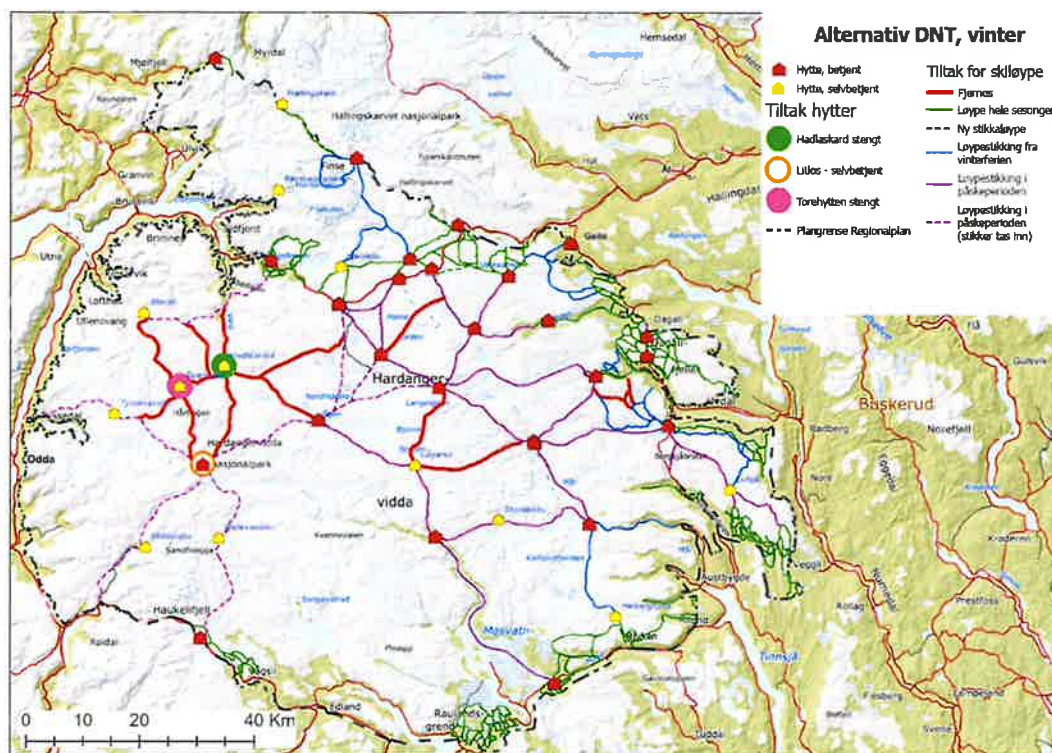

Tabell 2 Kartfremstilling av alternativ 0, sommer

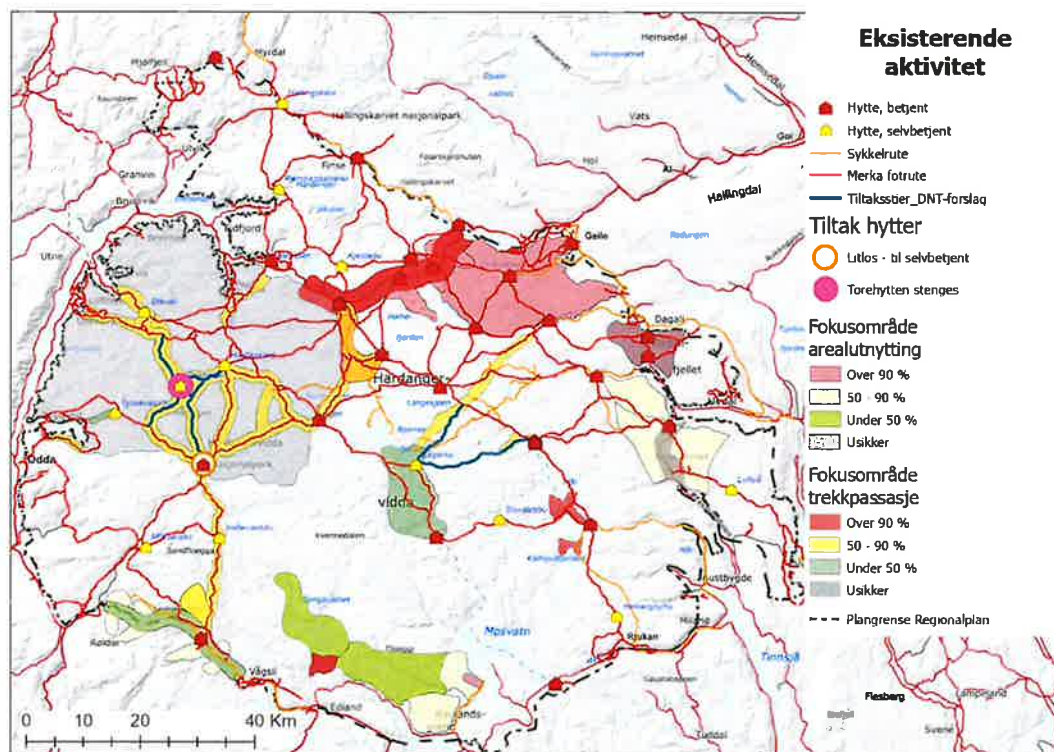

2.1.3 Alternativ 1 (DNT sitt forslag)

Figur 1 Kartfremstilling av DNT sine forslag, vinter

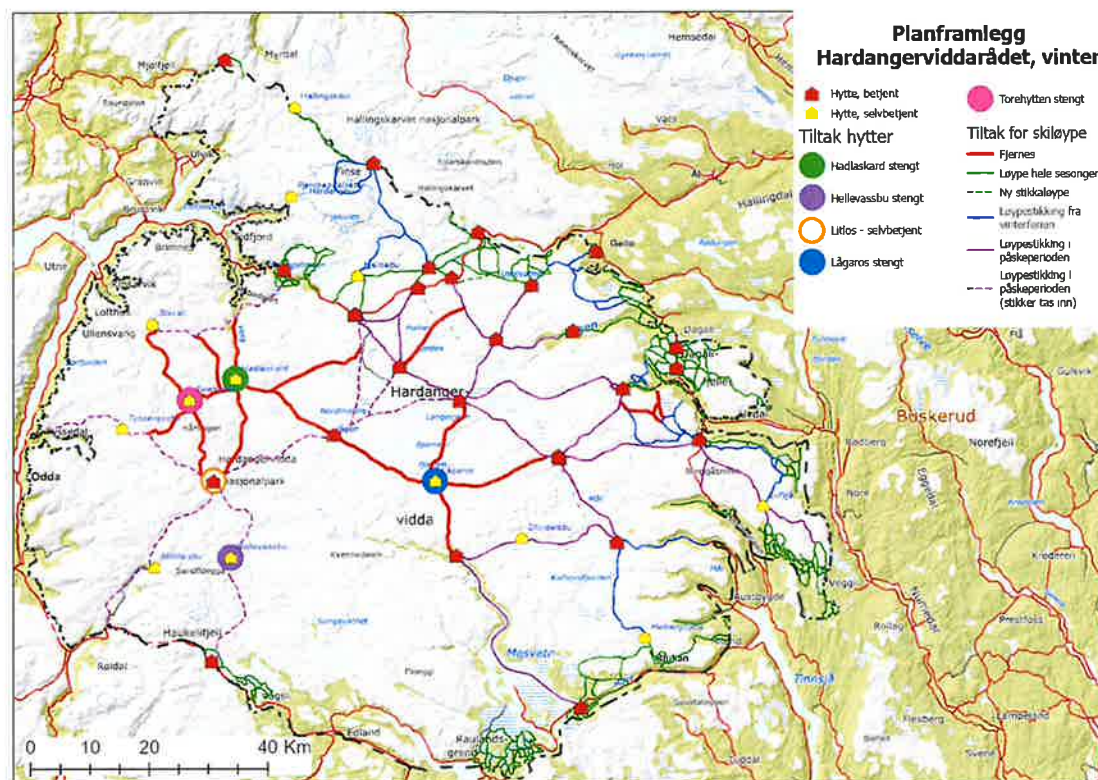

Figur 2 Kartfremstilling av DNT sine forslag, sommer

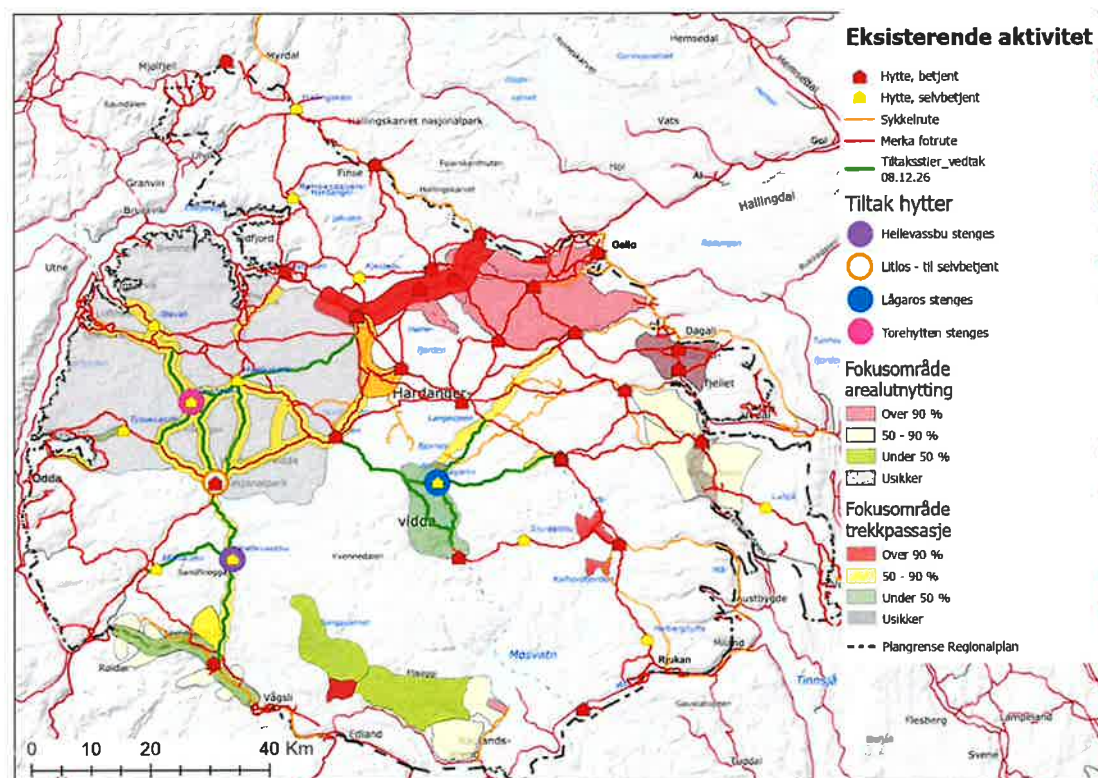

2.1.4 Alternativ 2 – Høringsutkast

Figur 3 Kartfremstilling av Hardangerviddarådets forslag, vinter

Figur 4 Kartfremstilling av Hardangerviddarådets forslag, sommer

2.1.5 Metodisk tilnærming

Analysen er gjennomført som en forenklet, kvalitativ og komparativ vurdering av alternativene. For hvert tema vurderes:

1. Hva som endres i det aktuelle alternativet
2. Hvilke grupper som berøres
3. Retning på virkningen (positiv, negativ eller nøytral)
4. Omfang og varighet
5. Usikkerhet og gjennomføringsrisiko

Konsekvenser klassifiseres samlet som:

- Svakt til betydelig negativ
- Nøytral
- Svakt til betydelig positiv

2.1.6 Datagrunnlag

Vurderingene bygger på:

- Plan- og prosessdokumenter, inkludert vedtak, høringsrapport og høringsinnspill
- Kvalitetsnorm og eksisterende kunnskapsgrunnlag om ferdsel (NINA-rapporter)
- Innhentede opplysninger om turisthyttenæring og bruksmønstre
- Miljødirektoratets modell for avbøtende tiltak overfor frivillig sektor

Det er ikke innhentet nye kvantitative data utover DNT-tall.

2.1.7 Fordelingsvirkninger og risiko

Det vurderes særskilt hvordan konsekvenser fordeles mellom:

- Ulike brukersegmenter
- Lokalbefolkning og tilreisende
- Rettighetshavere

I tillegg vurderes gjennomførings- og legitimitetsrisiko, herunder risiko for konflikt, manglende oppslutning eller skjev byrdefordeling.

2.1.8 Avbøtende tiltak

I tråd med bestillingen vurderes behov for og mulighet for avbøtende tiltak, herunder tiltak rettet mot frivillig sektor i tråd med Miljødirektoratets modell. Avbøtende tiltak vurderes der det identifiseres negative konsekvenser.

2.1.9 Usikkerhet og begrensninger

Analysen:

- Prissetter ikke virkninger i kroner
- Gjennomfører ikke full samfunnsøkonomisk analyse
- Modellerer ikke ferdselsendringer kvantitativt
- Vurderer ikke naturfaglig måloppnåelse

Metoden er tilpasset planens karakter og den økonomiske og tidsmessige rammen på ca 60 timer, og er valgt for å gi et beslutningsrelevant og sammenlignbart grunnlag for Hardangerviddarådets videre behandling av planen. Vurderingene er i hovedsak kvalitative og bygger på eksisterende rapporter, høringsinnspill og erfaringsbasert kunnskap. Det foreligger ikke kvantitative analyser av ferdselsomfang, økonomiske ringvirkninger eller sannsynlige endringer i framtidig bruksmønster som følge av de foreslåtte tiltakene. Dette innebærer at vurderingene i noen grad vil være skjønnsbaserte og kunne ha et begrenset presisjonsnivå.

Usikkerheten knytter seg særlig til:

- hvordan faktisk bruk vil utvikle seg dersom merking legges om eller bortfaller,
- i hvilken grad ulike brukergrupper vil tilpasse seg alternative ruter eller endrede anbefalinger,
- i hvilken grad besøkende vil unnlate å besøke Hardangervidda dersom de ikke er trygge på at ferdselen er villrein- og naturvennlig,
- hvordan eventuelle juridiske avklaringer om merking, grunneiersamtykke og organisering av løypenett vil påvirke den praktiske gjennomføringen av planen,
- videre samarbeid med grunneiere.

Rapporten gir ikke grunnlag for detaljerte konklusjoner om virkninger av enkelttiltak, konkrete trasévalg eller lokale tilpasninger. Resultatene må derfor forstås som et beslutningsstøttende grunnlag for videre behandling av sti- og løypeplanen, og ikke som en uttømmende vurdering av alle mulige konsekvenser ved gjennomføring.

3. Dagens situasjon – referanseramme

Dette kapittelet beskriver dagens situasjon for de samfunnstemaene som vurderes i konsekvensvurderingen. Referanserammen bygger på plan- og prosessdokumentene og eksisterende kunnskapsgrunnlag om ferdsel og brukermønstre på Hardangervidda, særlig NINA sine undersøkelser av brukere, lokalbefolkning/hytteiere og vinterbruk langs Rv7 (Gundersen et al., 2021; Selvaag et al., 2018; Selvaag et al., 2019; Selvaag et al., 2020), samt kartlegginger og vurderinger gjort ihht kvalitetsnorm for villrein. Kapittelet er beskrivende, og drøfter ikke alternativene.

3.1 Friluftsliv og ferdsel

Dagens bruk av Hardangervidda er sammensatt og preget av tydelige variasjoner mellom sesonger, geografiske delområder og ulike brukergrupper. Ferdselen er i stor grad knyttet til eksisterende infrastruktur som innfallsporter, parkeringsplasser, merkede stier, vinterløyper og turisthytter (Gundersen et al., 2021; Selvaag et al., 2018). Samtidig foregår en del ferdsel utenfor det merkede nettet, særlig blant erfarne brukere, hytteiere og rettighetshavere (Selvaag et al., 2020).

Sommerstid domineres ferdselen av fotturer, og bruksmønsteret kan grovt forstås som en kombinasjon av dagsturer med utgangspunkt i lett tilgjengelige innfallsporter og flerdagsturer som følger et sammenhengende rutenett mellom hytter og knutepunkter (Selvaag et al., 2018). Vinterstid er ferdselen mer konsentrert i tid og rom, og i større grad styrt av vær- og føreforhold og av tilgang til brøytete veier, stikkede løyper og parkering (Selvaag et al., 2020).

Fotturer om sommeren og skiturer om vinteren utgjør hovedtyngden av friluftslivsaktivitetene, og disse foregår ofte i tilknytning til merket infrastruktur og etablerte turmål (Gundersen et al., 2021; Selvaag et al., 2018). I tillegg forekommer et spekter av aktiviteter som kan ha ulike arealbruksmønstre og ulik grad av avhengighet av merking og tilrettelegging.

Vinterstid utgjør kiting en særskilt og synlig aktivitet i deler av området. Dokumentasjon av ferdsel ut fra nasjonal turistveg Rv7 beskriver at vinteraktivitet er sterkt knyttet til bilbasert tilgjengelighet og parkeringsmuligheter, og at enkelte aktivitetsmønstre er geografisk konsentrert langs denne korridoren (Selvaag et al., 2019). Hundekjøring forekommer også vinterstid, men framstår som mer knyttet til bestemte miljøer og områder (Selvaag et al., 2019). Sommerstid forekommer sykling på utvalgte traséer, i hovedsak der underlag, infrastruktur og lovhjemler gjør dette praktisk mulig, og som del av et bredere aktivitetsmangfold (Selvaag et al., 2018).

Tradisjonell og formålsrettet bruk – som jakt, fiske, bærplukking, tilsyn og hyttebruk – utgjør samtidig en viktig del av dagens bruk, særlig blant lokalbefolkning, rettighetshavere og hytteeiere (Selvaag et al., 2020). Denne bruken kan følge andre mønstre enn turbasert friluftsliv, og er ikke nødvendigvis like avhengig av merket nett.

Hardangervidda oppleves ofte som et romslig område der mange aktiviteter kan foregå parallelt. Samtidig viser kunnskapsgrunnlaget at opplevelse av belastning og konflikter typisk øker der ferdsel er konsentrert i tid og rom, og der ulike aktiviteter overlapper i samme korridorer eller ved innfallsporter (Selvaag et al., 2018; Selvaag et al., 2019). Konfliktpotensial kan særlig knyttes til kombinasjonen av høyt trykk ved bestemte knutepunkter og ulikheter mellom aktiviteter (tempo, utstyr, arealbruk). I tillegg kan det oppstå spenninger knyttet til forskjeller mellom lokal bruk og tilreisende bruk, der lokale og rettighetshavere i større grad kan oppleve press og endringer i aktiviteter og i områder som tidligere har vært mindre belastet (Selvaag et al., 2020).

3.2 Lokal verdiskaping – turisthyttenæring og tilknyttede verdikjeder

Turisthyttene på Hardangervidda, i hovedsak drevet av Den Norske Turistforening (DNT), men også av private drivere, utgjør en sentral del av infrastrukturen for friluftsliv i området. Hyttene er tett integrert i et sammenhengende sti- og løypenett og legger til rette for både dagsturer og lange, sammenhengende flerdagsturer sommer og vinter. Bruken av turisthyttene er godt dokumentert gjennom DNTs egne besøksdata og gjennom flere forskningsprosjekter som viser at en stor andel av ferdselen på Hardangervidda er knyttet til hytter og merkede ruter (Gundersen mfl. 2018; Selvaag mfl. 2019).

Turisthyttene bidrar også til lokal verdiskaping, blant annet gjennom innkjøp av varer og tjenester, bruk av lokale leverandører, sysselsetting i drift og sesongarbeid, samt ringvirkninger knyttet til transport, handel og servering i randsonene. I tillegg utgjør private hytter, buer og støler en viktig del av lokal bruk og verdiskaping, særlig knyttet til jakt, fiske og tilsyn.

Ferdselen på Hardangervidda er i stor grad kanalisert gjennom innfallsporter, merkede ruter og turisthytter, og tilgjengeligheten til disse strukturene har stor betydning for hvor og hvordan området brukes (Selvaag mfl. 2019). For turisthyttenæringen er sammenhengende rutenett og fungerende hytte-til-hytte-forbindelser særlig viktig, ettersom dette danner grunnlaget for planlegging av flerdagsturer og forutsigbar drift. Høringsinnspill understreker at det er helheten i nettverket – ikke enkeltstående hytter – som utgjør det sentrale produktet. Samtidig viser forskning at tilreisende brukere i stor grad er tilpasningsdyktige. Endringer i flerdagers ruter og tilgjengelighet vil derfor i hovedsak påvirke hvor ferdselen skjer og hvordan den fordeles, snarere enn om ferdsel finner sted.

Konsekvensene for lokal verdiskaping vil dermed i stor grad være knyttet til:

- Om det samlede rutenettet fortsatt framstår som sammenhengende og attraktivt
- Om ferdselen konsentreres til færre eller andre knutepunkter
- I hvilken grad omlegginger skaper midlertidig usikkerhet eller omstillingsbehov.

Reiseliv og friluftsliv er tett koblet på Hardangervidda. Dette gir et utgangspunkt der friluftsliv ikke bare er en bruk av areal, men også en del av et verdiskapningssystem. Turisthyttene har ulike driftsformer og funksjoner. Betjente hytter har størst kapasitet og fungerer ofte som start- eller endepunkter for lengre turer, mens selvbetjente og ubetjente hytter i større grad er knyttet til gjennomgangstrafikk. Besøksgrunnlaget varierer betydelig mellom hyttene, avhengig av beliggenhet, tilgjengelighet og rolle i rutenettet.

Besøksgrunnlaget ved den enkelte hytte varierer betydelig. Noen hytter ligger nær innfallsporter eller viktige transportpunkter og har et stort innslag av dagsturister og kortere opphold. Andre hytter ligger mer sentralt på vidda og er i større grad avhengige av gjennomgangstrafikk fra hytte-til-hytte-turer. For disse hyttene kan endringer i rutestruktur og tilgjengelighet ha større betydning for besøksnivået. Data fra DNT-foreningene viser at bruken av hyttene også varierer mellom sesonger. Sommer- og høstsesongen er viktig for mange hytter knyttet til fotturisme, mens vinterbruk i større grad er konsentrert til enkelte ruter og områder med etablerte vinterløyper. Enkelte hytter har også et betydelig innslag av organiserte turer, kurs og arrangementer. Materialet fra DNT viser videre at besøksutviklingen over tid har vært varierende mellom hyttene. Noen hytter har hatt økende besøkstall, mens andre har opplevd stagnasjon eller nedgang. Besøksnivået påvirkes blant annet av tilgjengelighet, markedsføring, endringer i friluftslivstrender, værforhold og utviklingen i rutenettet.

Turisthyttene på Hardangervidda inngår samtidig i et større friluftslivstilbud der ruter, hytter og innfallsporter fungerer som et samlet system. Endringer i én del av nettverket kan derfor påvirke bruksmønsteret også i andre deler av området. Dette innebærer at konsekvenser av endringer i sti- og løypenettet ikke nødvendigvis begrenser seg til hyttene som ligger nærmest de berørte rutene, men også kan påvirke gjennomgangstrafikk og besøksstrømmer i andre deler av hyttenettet.

3.3 Grunneiere og rettighetshavere – bruk og interesser i dagens situasjon

Grunneiere og rettighetshavere på Hardangervidda utgjør en sammensatt gruppe med langvarig tilknytning til området gjennom eiendomsrett, bruksrett og tradisjonell utmarksbruk. Bruken omfatter blant annet jakt, fiske, beite, hyttebruk, tilsyn og vedlikehold av anlegg, samt ferdsel knyttet til disse aktivitetene. For mange er dette ikke primært rekreasjon, men en kontinuerlig og formålsrettet utøvelse av rettigheter med både økonomisk, kulturell og sosial betydning (Gundersen mfl. 2020).

Studier fra NINA viser at lokalbefolkning og rettighetshavere i større grad enn tilreisende benytter områder utenfor det merkede sti- og løypenettet, og har et mer fleksibelt og stedstilpasset ferdselsmønster basert på erfaring og lokalkunnskap. Bruken foregår gjennom hele året og er mindre konsentrert til bestemte innfallsporter og høysesonger enn det turbaserte friluftslivet (Selvaag mfl. 2019; Gundersen mfl. 2020).

Rettighetshavere disponerer jakt- og fiskerettigheter samt private og felles hytter, buer og støler som inngår i den løpende bruken av utmarka. Ferdselsårer og strukturer knyttet til denne bruken er ofte etablert lenge før dagens merkede rutenett. Tilgang til arealer og mulighet for praktisk ferdsel er derfor avgjørende for utøvelse av rettighetene. Samtidig påvirkes også denne brukergruppen av hvordan friluftslivsferdselen kanaliseres, særlig der ferdsel konsentreres i randsoner og langs bestemte korridorer.

Forvaltningen av Hardangervidda bygger på et sammensatt regelverk og et etablert samspill mellom forvaltning, grunneiere og rettighetshavere. Undersøkelser viser at det generelt er høy aksept for overordnede mål om vern og hensynet til villrein, men at oppslutningen om konkrete tiltak i stor grad avhenger av opplevd rettferdighet, forutsigbarhet og grad av lokal involvering (Gundersen mfl. 2020). Tiltak som ikke tydelig skiller mellom lokal, formålsrettet bruk og tilreisende ferdsel, har gjennomgående lavere legitimitet. Samtidig peker både forskning og høringsinnspill på at mange opplever begrenset innflytelse på utforming av tiltak som påvirker egen bruk.

3.4 Lokal bruk og tilreisende – overlappende, men ulike logikker

3.4.1 Lokalt bruksmønster – spredt og erfaringsbasert ferdsel

Lokal bruk av Hardangervidda omfatter ferdsel og arealbruk knyttet til grunneiere, rettighetshavere, lokalbefolkning og deler av hytteeiersegmentet i tilgrensede kommuner. Denne bruken er preget av langvarig tilknytning til området og omfatter jakt, fiske, beite, langvarig hyttebruk, tilsyn, vedlikehold og transport knyttet til disse aktivitetene. For mange lokale brukere er ferdselen på Hardangervidda i hovedsak formålsrettet og funksjonell, snarere enn rekreasjonsbasert (Gundersen mfl. 2020).

Studier viser at lokale brukere i større grad enn tilreisende benytter områder utenfor det merkede sti- og løypenettet, og at ferdselsmønsteret i mindre grad er konsentrert til bestemte innfallsporter og høysesonger, der man ser at lokale brukere ofte unnviker områder med trengsel. Bruken skjer ofte mer spredt i tid og rom, og tilpasses værforhold, sesong og konkrete behov. Lokalkunnskap og erfaring gir grunnlag for trygg ferdsel også utenfor tilrettelagte ruter, både sommer og vinter (Selvaag mfl. 2019; Gundersen mfl. 2020). Ferdselen kan beskrives som spredt og erfaringsbasert.

Hardangervidda har også stor sosial og kulturell betydning for lokalbefolkningen. Bruken er knyttet til tradisjon, identitet og kunnskapsoverføring, og endringer i ferdsel og tilrettelegging kan derfor oppleves som inngrep i etablerte relasjoner mellom mennesker og landskap.

3.4.2 Tilreisende brukere – infrastrukturavhengige dagsturer og flerdagersturer

Tilreisende brukere utgjør en stor del av ferdselen på Hardangervidda, særlig i sommerhalvåret og i perioder med stabile vinterforhold. Bruken domineres av turbasert friluftsliv, der fotturer og skiturer er de vanligste aktivitetene. Ferdselen er i stor grad knyttet til eksisterende infrastruktur, som innfallsporter, parkeringsplasser, merkede stier, skiløyper og turisthytter (Gundersen mfl. 2018; Selvaag mfl. 2019).

Brukergruppen omfatter både dagsturister og flerdagers brukere. For mange er sammenhengende ruter og hytte-til-hytte-systemet sentralt, noe som bidrar til at ferdselen ofte konsentreres til bestemte korridorer og områder med høy tilretteleggingsgrad, særlig i randsonene og langs sentrale ruter.

Samtidig viser studier at tilreisende brukere i stor grad er tilpasningsdyktige. Endringer i ruter og tilgjengelighet vil derfor primært påvirke hvor ferdselen skjer, snarere enn om Hardangervidda brukes som turmål (Selvaag mfl. 2019).

3.5 Samlet vurdering

Dagens bruk av Hardangervidda kan forstås som et samspill mellom to ulike bruksmønstre: en mer infrastrukturavhengig og konsentrert ferdsel blant tilreisende, og en mer spredt og erfaringsbasert bruk blant lokale aktører. Skillet er ikke absolutt, men gir et viktig analytisk utgangspunkt.

Dette skillet er særlig relevant fordi tiltak rettet mot merket nett og tilrettelegging i hovedsak vil påvirke tilreisende brukere direkte, mens konsekvensene for lokal og rettighetsbasert bruk i større grad vil være indirekte, blant annet gjennom endringer i hvor ferdselen konsentreres.

Det er ikke grunn til å tro at det samlede besøksvolumet på Hardangervidda vil gå ned som følger av tiltakene. Det vil imidlertid skje en omfordeling i forhold til dagens situasjon, der enkelte steder vil få redusert besøk, mens andre områder vil få økt besøk.

4. Konsekvensvurdering for friluftsliv

4.1 Innledning og avgrensning

Konsekvensene for friluftsliv vurderes etter fire brukersegmenter: dagsturbrukere, flerdagers brukere (hytte-til-hytte), spredt og erfaringsbasert bruk og vinterspesifikke aktivitetsmiljø. For hvert segment vurderes alternativ 0, 1 og 2 etter samme struktur: (1) hva som endres, (2) hvem som berøres, (3) retning på virkning, (4) omfang og varighet, (5) usikkerhet, og (6) risiko.

4.2 Tilreisende - dagsturbrukere

Dagsturbrukere er i hovedsak knyttet til etablerte innfallsporter og populære randsoner. Segmentet er ikke avhengig av sammenhengende rutenett slik flerdagers brukere er, og påvirkes primært av endringer i tilgjengelighet, tilrettelegging, synliggjøring og konsentrasjon ved innfallsporter.

4.2.1 Alternativ 0 – Dagens situasjon

Hva endres: Ingen strukturell endring.

Hvem berøres: Dagsturbrukere

Virkning (retning): Nøytral.

Omfang og varighet: Lavt omfang, lang varighet (videreføring).

Usikkerhet: Lav.

Risiko: Videreføring av eksisterende trykkpunkter og konfliktpotensial i perioder med høy belastning.

4.2.2 Alternativ 1 – DNT sitt forslag

Hva endres: Endringene vurderes til ikke å påvirke dagstursonen

Hvem berøres: Dagsturbrukere

Virkning (retning): Nøytral

Omfang og varighet: Lavt omfang, lang varighet (videreføring).

Usikkerhet: Middels.

Risiko: Videreføring av eksisterende trykkpunkter og konfliktpotensial i perioder med høy belastning.

4.2.3 Alternativ 2 – Hardangerviddarådets høringsutkast

Hva endres: Tydeligere prioritering mellom områder og periodisering av vinterbruk, med nedprioritering eller redusert synliggjøring av enkelte turmål og ruter. Samtidig vil økt informasjon og bedre tilrettelegging ved innfallsporter for mange brukere gi et bedre, mer oversiktlig og forutsigbart tilbud

Hvem berøres: Dagsturbrukere

Virkning (retning): Nøytralt til svakt positiv

Omfang og varighet: Lavt omfang, lang varighet (strukturendring).

Usikkerhet: Lav.

Risiko: Nye lokale trykkpunkter kan oppstå som følge av økt konsentrasjon i prioriterte randsoner.

Anbefaling: Aktiv besøksforvaltning også utenfor verneområder. Justering av tilrettelegging og kapasitet i prioriterte områder, og aktiv styring av informasjon for å unngå uønsket konsentrasjon.

Samlet sett påvirkes dagsturbrukere lite av alternativ 0 og 1, men dagens konfliktnivå videreføres. Alternativ 2 gir tydeligere prioritering av innfallsporter og turmål, og kan for mange gi et mer oversiktlig og forutsigbart tilbud. Selv om noen turmål blir mindre synlige eller nedprioriteres, vurderes konsekvensene samlet som nøytrale til svakt positive.

4.3 Tilreisende -flerdagers brukere (hytte-til-hytte)

Flerdagers brukere er avhengige av et sammenhengende og fleksibelt rutenett. Segmentet påvirkes særlig av endringer i rutestruktur, koblinger mellom hytter og muligheter for alternative rutevalg. Selv om 0-alternativet ikke innebærer strukturendringer, viser vinterens forbud mot merking av løyper den svært høye risikoen for faktiske endringer i løypenettet.

4.3.1 Alternativ 0 – Dagens situasjon

Hva endres: Ingen strukturell endring. Sannsynlige endringer i tillatelser og grunneieravtaler.

Hvem berøres: Flerdagers brukere og hytte-til-hytte trafikk.

Virkning (retning): Negativ

Omfang og varighet: Middels til høyt omfang, lang varighet.

Usikkerhet: Høy.

Risiko: Viderefører dagens trykk og konfliktpunkter og gir høy risiko, lite forutsigbarhet og svært lav styringseffekt.

4.3.2 Alternativ 1 – DNT sitt forslag

Hva endres: Moderate justeringer i enkelte korridorer, men hovedstrukturen i nettverket opprettholdes.

Hvem berøres: Flerdagers brukere og hytte-til-hytte trafikk i eksisterende nettverk.

Virkning (retning): Svakt negativ.

Omfang og varighet: Middels omfang, kort til mellomlang varighet.

Usikkerhet: Høy.

Risiko: Begrenset omstillingsrisiko, men segmentet kan oppleve redusert fleksibilitet dersom enkelte forbindelser blir mindre attraktive eller mindre tydelige. Høy risiko for videreføring av dagens konfliktnivå, som medfører uforutsigbarhet for besøkende.

Anbefaling: Økt informasjon og tydeliggjøring av alternative rutestrukturer som opprettholder sammenheng og turopplevelse, stort behov for dialog mellom parter.

4.3.3 Alternativ 2 – Hardangerviddarådets høringsutkast

Hva endres: Stenging av hytter, endring av åpningstider, overgang fra betjent til selvbetjente hytter, stenging av enkelte ruter samt periodisert vinterregime, med tydeligere prioritering av korridorer.

Hvem berøres: Flerdagers brukere og hytte-til-hytte trafikk.

Virkning (retning): Svakt negativ.

Omfang og varighet: Høyt omfang, lang varighet (strukturendring).

Usikkerhet: Middels.

Risiko: Forutsetter informasjon, faktisk endret bruksmønster og omlegging av digital turplanlegging.

Anbefaling: Økt informasjon og tydeliggjøring av alternative rutestrukturer som opprettholder sammenheng og turopplevelse.

Samlet sett har alternativ 0 lav stabilitet, med høyt konfliktnivå og lav forutsigbarhet for flerdagers brukere. Alternativ 2 gir de største endringene. Endringer i rutenettet reduserer fleksibiliteten og krever tilpasning i rutevalg og turplanlegging. For noen kan bortfall av kjente ruter oppleves som et tydelig inngrep. Samtidig opprettholdes sentrale friluftslivskvaliteter og tilgjengelighet, og det blir tydeligere hva som er villreinvennlig ferdsel.

Alternativ 1 innebærer mindre endringer, men gir fortsatt usikkerhet. Konfliktnivået kan vedvare, og det kan oppstå tvil om hvilke ruter som er tilgjengelige og villreinvennlige. Samtidig kan tilbudet oppleves som noe mer oversiktlig. Samlet vurderes konsekvensene som svakt negative.

4.4 Lokal bruk - spredt og erfaringsbasert

Spredt og erfaringsbasert bruk omfatter ferdsel utenfor merket nett og er mindre avhengig av tilrettelegging. Bruken er ofte knyttet til lokale brukere, hytteeiere og erfarne fjellfolk, og kan være relatert til aktiviteter som jakt, fiske og turer til mindre besøkte områder. Konsekvenser av endringer i sti- og løypenettet oppstår derfor først og fremst indirekte gjennom omfordeling av annen ferdsel.

4.4.1 Alternativ 0 – Dagens situasjon

Hva endres: Ingen endring.

Hvem berøres: Erfarne brukere, lokale brukere og hytteeiere som i stor grad velger egne traséer og områder utenfor merket rutenett.

Virkning (retning): Nøytral.

Omfang og varighet: Lavt omfang, lang varighet.

Usikkerhet: Lav.

Risiko: Lav.

4.4.2 Alternativ 1 – DNT sitt forslag

Hva endres: Moderate justeringer i merket nett.

Hvem berøres: Spredt bruk påvirkes i liten grad direkte, men kan få indirekte effekter ved omfordeling av øvrig ferdsel.

Virkning (retning): Nøytral.

Omfang og varighet: Lavt omfang, lang varighet.

Usikkerhet: Middels

Risiko: Indirekte trafikkforskyvning kan forekomme i enkelte områder dersom ferdsel konsentreres på færre ruter.

Anbefaling: Oppfølging av ferdselsmønstre og justering av informasjon og tilrettelegging dersom uønskede konsentrasjonseffekter oppstår.

4.4.3 Alternativ 2 – Hardangerviddarådets høringsutkast

Hva endres: Stenging av hytter, endring av åpningstider, overgang fra betjent til selvbetjente hytter, stenging av enkelte ruter samt periodisert vinterregime, med tydeligere prioritering av korridorer.

Hvem berøres: Erfarne brukere, lokale brukere og hytteeiere som i stor grad velger egne traséer og områder utenfor merket rutenett.

Virkning (retning): Nøytral til svakt positiv

Omfang og varighet: Lavt omfang, lang varighet.

Usikkerhet: Lav.

Risiko: Indirekte effekter (trafikkforskyvning og endret bruksmiks) er vanskeligere å forutsi og kan variere geografisk.

Anbefaling: Oppfølging av ferdselsmønstre og justering av informasjon og tilrettelegging dersom uønskede konsentrasjonseffekter oppstår.

Samlet sett påvirkes spredt og erfaringsbasert bruk i liten grad direkte av alternativ 1 og 0. I alternativ 2 kan sterkere kanalisering av annen ferdsel bidra til at enkelte områder uten tilrettelegging oppleves som mindre trafikkerte. Dette kan gi økt opplevelse av villmarkspreg for enkelte brukere. Konsekvensene vurderes samlet som små, med svakt positive effekter i alternativ 2.

4.5 Vinterspesifikke aktivitetsmiljø

Dette segmentet omfatter kiting, hundekjøring og andre mobile vinteraktiviteter. Segmentet påvirkes særlig av nærhet til infrastruktur, periodisering, aktivitetssoner og endringer i tilgang og forutsigbarhet. Segmentet kan deles i kiting og hundekjøring.

Kitemiljøet er ikke homogent, og kan grovt deles i to grupper med ulike interesser og sårbarhet for regulering:

- Reiselivsaktører og turisthytter som tilbyr organiserte aktiviteter og kurs, og som er avhengige av forutsigbare rammevilkår og tilstrekkelig areal for å opprettholde drift og verdiskaping.
- Interesseorganisasjoner, med medlemmer som i større grad driver uorganisert aktivitet basert på allemannsretten, og som gjennomgående er mer kritiske til regulering.

Høringsinnspillene reflekterer dette skillet. Reiselivet etterspør større og mer forutsigbare soner for aktivitet, mens brukerorganisasjoner i liten grad ønsker regulering. Samtidig peker grunneiere, naturforvaltning og miljømyndigheter på behov for å begrense aktivitet i sårbare områder, særlig i trekkpassasjer for villrein.

I vurderingen av tiltak er det relevant å skille mellom disse gruppene. Regulering av arealbruk vil kunne ha størst konsekvenser for næringsaktører, som er avhengige av stabile og forutsigbare forhold for å kunne tilby aktiviteter og opprettholde drift.

For uorganisert bruk er tilpasningsevnen generelt større. Samtidig bygger allemannsretten på en balanse mellom rettigheter og plikter. For kiting innebærer dette et ansvar for å unngå ferdsel i sårbare områder og

tilpasse aktiviteten til hensynene bak reguleringene. Manglende etterlevelse av slike hensyn kan øke behovet for strengere regulering over tid.

For *hundekjøring* vurderes det ikke som hensiktsmessig med generelle forbud. Det legges i stedet opp til anbefalinger og løpende tilpasninger. Redusert tilrettelegging og lengre stilleperioder vinterstid vil likevel påvirke aktiviteten, særlig utenfor påskeperioden. Aktivitetssoner kan bidra til å opprettholde næringsgrunnlag og organiserte tilbud, mens stikka løyper i påskeperioden fortsatt vil være viktige. Geografisk variasjon, særlig mellom øst- og vestvidda, påvirker også bruksforutsetningene.

Anbefaling: Det settes av egen aktivitetssone som kan brukes hele vintersesongen av hensyn til kiteturisme og hundekjøringsturer i området Tuva-Rv7.

4.5.1 Alternativ 0 – Dagens situasjon

Hva endres: Ingen endring i vinterregime.

Hvem berøres: Vinteraktivetsmiljø, inkludert kiting og hundekjøring.

Virkning (retning): Nøytral.

Omfang og varighet: Lavt omfang, lang varighet.

Usikkerhet: Middels.

Risiko: Videreføring av konfliktpotensial i enkelte områder.

Alternativ 1 – DNT sitt forslag

Hva endres: Ingen strukturell endring i vinterregime.

Hvem berøres: Vinteraktivetsmiljø, inkludert kiting og hundekjøring.

Virkning (retning): Nøytral.

Omfang og varighet: Lavt omfang, lang varighet.

Usikkerhet: Middels.

Risiko: Videreføring av konfliktpotensial i enkelte områder.

Alternativ 2 – Hardangerviddarådets høringsutkast

Hva endres: Aktivitetssone for kiting, kiteforbud i sårbare trekkpassasjer

Hvem berøres: Vinteraktivetsmiljø

Virkning (retning): Betydlig negativ for enkeltkitere, svakt negativ for turisthytter.

Omfang og varighet: Høyt omfang, lang varighet (strukturendring).

Usikkerhet: Middels.

Risiko: Omstilling og konflikt i overgangsfasen, samt risiko for sterkere konsentrasjon i soner der aktivitet tillates.

Anbefaling: Tydelig kommunikasjon, og aktiv oppfølging av konsentrasjonseffekter, prioritering av kiting knyttet til lokale bedrifter.

Samlet sett påvirkes vinteraktivitetsmiljøene i liten grad i alternativ 0 og 1, men disse alternativene viderefører eksisterende konfliktnivå og lav forutsigbarhet.

Alternativ 2 innebærer tydeligere styring gjennom soner og restriksjoner, og påvirker særlig kiting. Konsekvensene er størst for uorganisert bruk, som får redusert areal og fleksibilitet. For reiselivsaktører og turisthytter kan etablering av aktivitetssoner samtidig gi mer forutsigbare rammer, selv om tilgjengelig areal samlet sett blir mindre.

For hundekjøring er konsekvensene mer begrensede, men redusert tilrettelegging og lengre stilleperioder kan påvirke aktivitet utenfor hovedsesong.

Samlet vurderes konsekvensene som små i alternativ 0 og 1, og moderate i alternativ 2, med en omfordeling fra uorganisert bruk til mer sonestyrt og tilrettelagt aktivitet.

4.5.1 Forutsetninger for vurderingene

Vurderingene bygger på at endringer i merking, informasjon, prioritering av ruter og tilrettelegging primært påvirker bruksmønster og kanalisering av ferdsel, og ikke den grunnleggende retten til ferdsel i utmark. Allemannsretten etter frilufsloven ligger derfor fast som ramme for vurderingene. Dette innebærer at endringer i sti- og løypenettet i hovedsak gjelder hvor ferdselen tilrettelegges og anbefales, ikke hvor ferdsel er tillatt. Manglende merking eller tilrettelegging innebærer dermed ikke i seg selv et forbud mot ferdsel.

Samtidig er allemannsretten ikke en ubegrenset rettighet, men bygger på en balanse mellom rettigheter og plikter. Retten til ferdsel forutsetter hensynsfull og ansvarlig bruk, blant annet gjennom å unngå skade på natur, ta hensyn til dyreliv og vise respekt for grunneiere og andre brukere. Dersom denne balansen utfordres, kan det gi grunnlag for reguleringer og innskrenkninger.

Utviklingen på Hardangervidda viser at dette ikke er en teoretisk problemstilling. Innføring av telteforbuds-soner og andre ferdselsregulerende tiltak illustrerer at det i praksis kan bli aktuelt å begrense deler av allemannsretten dersom ferdselen vurderes å ha uakseptable konsekvenser, for eksempel for villrein eller i særlig sårbare områder. Manglende ivaretagelse av pliktsiden i allemannsretten kan dermed bidra til økt behov for regulering.

Endringer i sti- og løypenettet må derfor også ses i et forebyggende perspektiv. Gjennom å styre og kanalisere ferdsel ved hjelp av informasjon og tilrettelegging kan man redusere behovet for mer inngripende tiltak, og samtidig bidra til å opprettholde allemannsretten som en reell og praktiserbar rettighet over tid.

For brukere med grunnleggende friluftsferdigheter, herunder evne til å orientere seg ved hjelp av kart, kompass eller digitale navigasjonsverktøy, vil muligheten til å bevege seg fritt i landskapet i liten grad være begrenset av endringer i merket rutenett. Disse brukerne kan fortsatt velge egne ruter og benytte områder uten tilrettelegging, slik det tradisjonelt har vært gjort i store deler av høyfjellet.

Endringer i merket sti- og løypenett vil derfor først og fremst påvirke hvordan ferdselen kanaliseres og hvor flertallet av brukerne velger å gå, særlig blant tilreisende brukere som i større grad er avhengige av merking, informasjon og etablerte ruter. Konsekvensene for friluftsliv vurderes derfor i hovedsak å være knyttet til tilpasning og omfordeling av ferdsel, snarere enn et reelt tap av ferdselsmuligheter.

Det legges til grunn at informasjon, skilting og veiledning fungerer etter hensikten, slik at brukerne har god forståelse av anbefalte ruter og alternative ferdselsmuligheter. Opplevd usikkerhet om hva som er tillatt og/eller villreinvennlig ferdsel kan i seg selv påvirke bruksmønster og opplevelseskvalitet.

4.6 Samlet vurdering for friluftsliv

Konsekvensvurderingen viser at alternativene gir ulike utslag for de ulike brukersegmentene. Dagsturbrukere og spredt, erfaringsbasert bruk påvirkes i liten grad direkte av endringer i sti- og løypenettet. For disse gruppene vurderes konsekvensene som små, og i enkelte tilfeller svakt positive som følge av tydeligere prioritering av innfallsporter, bedre informasjon og mer oversiktlig tilrettelegging.

Flerdagers brukere og enkelte vinterspesifikke aktivitetsmiljø påvirkes i større grad av endringer i rutestruktur, åpningsstider, tilrettelegging og styring av ferdsel. For disse gruppene kan endringer i etablerte ruter, hytter og bruksmønstre innebære behov for tilpasning og omlegging av turplanlegging.

Alternativ 0 innebærer i teorien en videreføring av dagens situasjon. Selv om dette i utgangspunktet skulle gi stabilitet i eksisterende bruksmønster, videreføres også dagens trykkpunkter og konflikter. Dagens høye konfliktnivå med manglende grunneiertyllatelser viser en betydelig risiko for uforutsigbare endringer i rutenett og tilrettelegging. Alternativet gir derfor høy risiko, lav styringseffekt og lite forutsigbarhet for både brukere og forvaltning.

Alternativ 1 innebærer begrensede endringer i rutestruktur og tilrettelegging. Konsekvensene for brukerne er i utgangspunktet gjennomgående mindre enn i alternativ 2. Samtidig vil effekten i større grad avhenge av frivillig etterlevelse, samarbeid mellom aktører og aksept fra aktører som ønsker sterkere styring. Dette innebærer større usikkerhet knyttet til om tiltakene faktisk vil godtas som tilstrekkelige, redusere

konfliktnivået eller gi en mer forutsigbar styring av ferdselen. Alternativet gir derfor også middels til høy risiko, lav styringseffekt og begrenset forutsigbarhet for både brukere og forvaltning.

Alternativ 2 innebærer størst grad av strukturendring og tydeligst prioritering mellom områder og brukere. Dette gir økt styring av ferdselen og bedre mulighet for kanalisering til prioriterte områder, men innebærer samtidig størst behov for tilpasning i enkelte brukersegmenter, særlig for flerdagers brukere og deler av vinteraktiviteten. Alternativet gir høy styringseffekt, med også moderat risiko knyttet til gjennomføring og aksept blant tilreisende og turisthytter. Avbøtende tiltak bør vurderes.

Samlet sett illustrerer alternativene et tydelig styringsdilemma i forvaltningen av friluftsliv på Hardangervidda: alternativ 0 innebærer lav grad av styring og høy risiko for konflikt og uforutsigbarhet, alternativ 1 gir begrenset styring med usikker effekt, mens alternativ 2 gir tydelig styring, men med behov for omstilling i enkelte brukergrupper. Valget mellom alternativene i et samfunnsmessig lys handler dermed i stor grad om avveiningen mellom forutsigbarhet og styring på den ene siden, og omstillingskostnader og brukerbelastning på den andre.

Konsekvensene for friluftsliv varierer mellom brukersegmenter. Dagsturbrukere og spredt, erfaringsbasert bruk påvirkes i liten grad direkte, mens flerdagers brukere og enkelte vinterspesifikke aktivetsmiljø berøres mer av endringer i rutestruktur og ferdselsstyring. Samtidig innebærer en videreføring av dagens situasjon (alternativ 0) høy risiko for vedvarende konflikter, lav forutsigbarhet og begrenset styring av ferdselen. Alternativene med endringer innebærer derfor i større grad en avveining mellom økt styring av ferdsel og behov for tilpasning i enkelte brukersegmenter.

5. Konsekvensvurdering for lokal verdiskaping med vekt på turisthytte-næringen

5.1 Innledning og avgrensning

Dette kapittelet vurderer konsekvenser for turisthyttenæringen på Hardangervidda av de tre alternativene. Turisthyttene er en sentral del av friluftslivstilbudet på vidda og inngår i et sammenhengende nettverk av hytter og merkede ruter som legger til rette for både dagsturer og flerdagers ferdsel.

Felles sti- og løypeplan retter seg i hovedsak mot organisering og styring av friluftslivsferdsel og turisme. Samtidig inneholder planen også tiltak som direkte påvirker turisthyttenes funksjon og rolle i rutenettet. Dette omfatter blant annet forslag om nedlegging eller endret bruk av enkelte hytter, endringer i åpningstider, overgang fra betjent til selvbetjent drift og nedlegging eller omlegging av enkelte ruter. Slike tiltak får direkte betydning for besøksgrunnlag, drift og økonomi ved enkelte turisthytter.

Konsekvensene for turisthyttenæringen oppstår derfor både direkte og indirekte. Direkte konsekvenser knytter seg til endringer i hyttestruktur, åpningstider eller ruter som påvirker hyttenes funksjon i rutenettet. Indirekte konsekvenser oppstår gjennom hvordan ferdselen kanaliseres i landskapet, hvordan tilgjengeligheten til ulike deler av hyttenettet endres, og hvordan besøksstrømmer kan flyttes mellom områder.

Analysen omfatter i hovedsak turisthytter som inngår i det organiserte rutenettet på Hardangervidda, både betjente og selvbetjente hytter. Andre deler av reiselivet i randsonene, som hoteller, kommersielle aktivitetsbedrifter og transportaktører, behandles ikke særskilt, men omtales der dette er relevant for forståelsen av samlede effekter.

Datagrunnlaget bygger på innspill og nøkkeltall fra DNT-foreninger og enkeltaktører, herunder opplysninger om gjestedøgn, driftsform, sesongprofil, sysselsetting og bruk av lokale leverandører. Datagrunnlaget er ikke fullt ut standardisert mellom alle hytter, og vurderingene er derfor kvalitative og overordnede.

For analysen legges det til grunn at ingen av de foreslåtte alternativene vil ha en effekt på antall besøkende til Hardangervidda. De besøkende vil omfordles i terrenget, og dette vil gi utslag begge veier, noen hytter vil få økt besøk og økonomisk vekst, mens andre vil miste eller få redusert dette.

5.2 Struktur og verdiskaping i turisthyttenettet

Turisthyttene på Hardangervidda har ulike funksjoner i rutenettet og bidrar i ulik grad til lokal verdiskaping. Basert på tilgjengelig informasjon om besøksvolum, driftsform og sysselsetting kan hyttene grovt deles inn i fire kategorier.

For det første finnes **større fjellstuer og knutepunkthytter** i randsonene. Disse har høyt besøksvolum, lang eller helårig drift og relativt mange ansatte. De fungerer ofte som innfallsporter til Hardangervidda og genererer betydelige lokale leveranser av varer og tjenester. Haukeliseter er et eksempel på en slik hytte, med over 19 000 gjestedøgn samlet for sommer- og vintersesongen og rundt 28 årsverk i drift. En annen gruppe er **større betjente hytter i rutenettet** inne på vidda. Disse har normalt sesongbasert drift og et begrenset antall ansatte, men spiller en viktig rolle i hytte-til-hytte-systemet. Besøksgrunnlaget er i stor grad knyttet til gjennomgangstrafikk mellom hyttene. En tredje kategori er **små betjente hytter** med mer begrenset trafikk og mer sårbart økonomisk grunnlag. Disse kan være viktige for rutestrukturen, men har ofte lavere direkte verdiskaping og større avhengighet av støtte fra DNT-systemet. Til slutt finnes **selvbetjente hytter** (med proviantlager med matvarer for salg) og **ubetjente hytter** (uten matlager). Disse har liten direkte sysselsetting, men fungerer som en viktig del av infrastrukturen i rutenettet og gjør det mulig å gjennomføre lengre turer på Hardangervidda.

Materialet viser også at turisthyttene genererer ringvirkninger gjennom bruk av lokale leverandører til transport, vareleveranser, håndverkertjenester og sesongarbeid. For enkelte lokalsamfunn kan hyttene også være viktige for sommerjobber for ungdom og lokal transportvirksomhet. Denne variasjonen innebærer at konsekvenser av endringer i rutenettet ikke nødvendigvis vil være like for alle hytter. Endringer i tilgjengelighet og rutestruktur vil omfordele besøkende mellom hyttene.

Tabell 3 Oversikt over type hytter, verdiskaping og rolle i rutenettet.

Gruppe	Type hytter	Verdiskaping	Rolle
1	Fjellstuer / knutepunkter	Høy	Motor i lokal besøksøkonomi
2	Betjente rutehytter	Middels.	Viktige i hytte-til-hytte-systemet
3	Små betjente hytter	Lav- middels	Viktige for rutestruktur
4	Selvbetjente hytter	Lav	Viktige for rutestruktur

5.3 Konsekvensvurdering for turisthyttenæringen

5.3.1 Alternativ 0 – Dagens situasjon

Hva endres: Ingen strukturelle endringer i rutenett, hyttestruktur eller vinterregime.

Hvem berøres: Turisthytter på Hardangervidda, både betjente og selvbetjente hytter som inngår i rutenettet.

Virkning (retning): Svakt negativ til negativ.

Omfang og varighet: Lavt til middels omfang, lang varighet.

Usikkerhet: Stor

Risiko:

- videreføring av eksisterende konfliktnivå knyttet til ferdsel og tilrettelegging
- redusert forutsigbarhet dersom konflikter påvirker merking, vinterruter eller tilgjengelighet
- usikkerhet knyttet til langsiktig utvikling i rutenettet

Selv om alternativet innebærer videreføring av dagens struktur, viser erfaringene fra vinteren 2026 at uavklarte forhold mellom aktører kan påvirke rutenettet i praksis. Flere vinterruter ble ikke kvistet, og flere hytter måtte holde stengt som følge av manglende vintermerking. Dette illustrerer at 0-alternativet ikke nødvendigvis innebærer stabilitet for turisthyttene, men også en risiko for ad hoc-pregede løsninger og redusert forutsigbarhet i besøksgrunnlaget.

5.3.2 Alternativ 1 – DNT sitt forslag

Hva endres: Moderate justeringer i rutenett og anbefalinger, mens hovedstrukturen i hyttenettet videreføres.

Hvem berøres: Turisthytter i områder der ruter eller anbefalinger justeres.

Virkning (retning): Svakt negativ.

Omfang og varighet: Lavt til middels omfang, mellomlang varighet.

Usikkerhet: Stor.

Risiko:

- begrenset effekt dersom anbefalinger ikke etterleves
- videreføring av konflikter knyttet til ferdsel, merking og tilrettelegging
- usikkerhet knyttet til faktisk endring i ferdselsmønster

Selv om alternativet innebærer mindre strukturelle endringer enn alternativ A, vil effekten i stor grad være avhengig av frivillig etterlevelse og samarbeid mellom aktører. Dersom konfliktnivået vedvarer, kan dette fortsatt skape usikkerhet for turisthyttene knyttet til tilgjengelighet, ruteinformasjon og besøksgrunnlag.

Anbefaling

- bedre informasjon om ruter og turmuligheter
- dialog mellom turisthytteaktører og forvaltning
- oppfølging av utviklingen i rutenettet over tid

5.3.3 Alternativ 2 – Hardangerviddarådets høringsutkast

Hva endres: Endringer i rutestruktur og hyttestruktur, inkludert stenging eller nedlegging av enkelte hytter og ruter, endrede åpningstider, overgang fra betjent til selvbetjent drift for enkelte hytter og periodisering av vinterbruk.

Hvem berøres: Turisthytter som ligger langs ruter som nedprioriteres eller legges ned, samt hytter som får endret funksjon i rutenettet.

Virkning (retning): Moderat negativ samlet sett, med store forskjeller mellom hyttegrupper.

Omfang og varighet: Middels til høyt omfang, lang varighet.

Usikkerhet: Middels.

Risiko:

- redusert gjennomgangstrafikk ved enkelte rutehytter
- behov for omstilling i driftsform, sesong og bemanning
- geografisk omfordeling av trafikk og ringvirkninger

Vedtaket vil ikke ramme alle hytter likt. De største fjellstuene og knutepunktshyttene vurderes å være robuste fordi de i større grad bygger på dagsturisme, kursvirksomhet og god tilgjengelighet fra vei. For disse vil konsekvensene være små. Betjente rutehytter inne på vidda påvirkes sterkere, fordi de er mer avhengige av gjennomgangstrafikk og sammenheng i rutenettet. For disse vil konsekvensene være moderate til store, men både i negativ og positiv retning. For små, sårbare hytter som tas ut av drift eller får sterkt redusert funksjon, vil konsekvensene være store og direkte. Overgang fra betjent til selvbetjent drift vil normalt redusere lokal sysselsetting og varekjøp, men kan samtidig være en måte å opprettholde et tilbud i rutenettet på. Samtidig kan en tydeligere struktur i rutenettet bidra til mer forutsigbare besøksstrømmer på sikt dersom ferdselen konsentreres til prioriterte ruter og innfallsporter. For enkelte hytter kan dette gi mer stabile besøksstrømmer på sikt, dersom rutenettet oppleves som tydelig og attraktivt for brukerne.

Anbefalinger:

- tydelig kommunikasjon om ruter, hytter og tilgjengelighet
- tilpasning av driftsformer og tilbud ved berørte hytter
- vurdering av avbøtende tiltak etter Miljødirektoratets modell

5.4 Konsekvenser for tilknyttede tjenester og leverandørledd

Verdiskapingen er sesongavhengig. Sommerbruk er i større grad knyttet til flerdagers ferdsel og hyttebruk, mens vinterbruk i enkelte områder er mer konsentrert til bestemte innfallsporter.

Turisthyttene på Hardangervidda inngår i et større system av varer og tjenester knyttet til drift, transport og besøk. Drift av hyttene genererer etterspørsel etter en rekke lokale leveranser, blant annet matvarer, transporttjenester, håndverkertjenester og logistikk knyttet til vedlikehold og forsyning. I tillegg bidrar aktiviteten ved hyttene til bruk av transport- og servicetilbud i randsonene av Hardangervidda.

Leverandørleddene knyttet til turisthyttene omfatter blant annet:

- leveranser av matvarer og andre driftsvarer
- transport av varer og utstyr til hyttene
- håndverkertjenester og vedlikehold
- vaskeri- og servicetjenester
- lokale transporttjenester knyttet til gjester og drift.

For enkelte lokalsamfunn kan turisthyttene representere en stabil etterspørsel etter slike tjenester, særlig i sommer- og høstsesongen. Samtidig varierer omfanget av leveranser betydelig mellom hyttene, avhengig av størrelse, driftsform og besøksnivå.

Siden felles sti- og løypeplan ikke regulerer turisthyttedrift direkte, vil eventuelle konsekvenser for tilknyttede tjenester og leverandørledd i hovedsak oppstå indirekte gjennom endringer i besøksnivå ved hyttene. Endringer i ferdselsmønster eller besøksstrømmer kan dermed påvirke etterspørselen etter varer og tjenester knyttet til hyttedriften.

I alternativ 0 vil dagens struktur i hovedsak videreføres. Dette innebærer at eksisterende leveranser og samarbeidsforhold i stor grad opprettholdes, men også at usikkerhet knyttet til konflikter om ferdsel og tilrettelegging kan påvirke forutsigbarheten for enkelte aktører.

I alternativ 1 er endringene i rutenettet begrensede. Konsekvensene for tilknyttede tjenester og leverandørledd vurderes derfor generelt som små. Samtidig vil effekten av tiltakene i større grad være avhengig av faktisk endring i ferdselsmønster, noe som innebærer større usikkerhet knyttet til utviklingen i besøksgrunnlaget.

I alternativ 2 vil endringer i rutestruktur og hyttestruktur føre til omfordeling av besøk mellom ulike deler av hyttenettet. For leverandørleddene vil dette innebære at etterspørselen etter varer og tjenester reduseres enkelte steder og øker andre steder, avhengig av hvordan ferdselen konsentreres.

Samlet sett vurderes konsekvensene for tilknyttede tjenester og leverandørledd som indirekte og i hovedsak knyttet til eventuelle endringer i besøksnivå ved turisthyttene. Endringene vil i liten grad påvirke det samlede omfanget av etterspørsel på regionalt nivå, men kan bidra til en viss geografisk omfordeling mellom ulike deler av Hardangervidda og tilhørende randsoner.

5.5 Samlet vurdering

Dataene fra turisthyttene viser at de økonomiske konsekvensene av felles sti- og løypeplan ikke vil være jevnt fordelt. De største fjellstuene og knutepunktshyttene har størst direkte verdiskaping og framstår også som de mest robuste. Betjente rutehytter inne på vidda er mer sårbare fordi de er tett knyttet til gjennomgangstrafikk og sammenheng i rutenettet. Små betjente hytter med svak økonomi er mest utsatt for direkte negative konsekvenser dersom ruter legges ned eller hyttene tas ut av drift. Selvbetjente hytter har liten direkte økonomisk effekt, men er viktige som del av infrastrukturen i det samlede nettverket.

Samlet sett innebærer alternativ 2 en omstrukturering av deler av hyttenettet, med moderate konsekvenser på regionalt nivå, men betydelige konsekvenser for enkelte hytter og lokalsamfunn. Alternativ 1 innebærer mindre direkte omstilling, men større usikkerhet om faktisk effekt. Alternativ 0 viderefører dagens struktur, men også et konfliktnivå som kan gjøre driftsgrunnlaget mindre forutsigbart over tid.

Samtidig vil konsekvensene kunne oppleves som svært store for enkeltaktører. For turisthytter som får redusert funksjon, kortere sesong eller tas ut av drift, kan dette innebære bortfall av driftsgrunnlag, arbeidsplasser og lokal aktivitet. For den enkelte vert, ansatte og lokalsamfunn som er knyttet til hyttene kan endringene derfor oppleves som betydelige. Turisthyttene har i flere tilfeller vært viktige arbeidsplasser, møteplasser og identitetsbærere i lokalsamfunnene rundt Hardangervidda. Endringer i hyttestruktur kan dermed få ringvirkninger som går utover selve turisthyttedriften, blant annet gjennom redusert behov for transport, vareleveranser og sesongarbeid.

Tabell 4 Konsekvenser for turisthyttenæringen

Alternativ	Konsekvens	Hovedproblem
0	Svakt negativ - negativ	Konflikt og uforutsigbarhet
1	Svakt negativ	Usikker effekt og konflikt kan fortsette
2	Moderat negativ	Strukturendring og omstilling

Samlet sett innebærer vedtakene en omstrukturering av deler av hyttenettet, der enkelte hytter legges ned eller får redusert funksjon, mens hovedstrukturen i hyttenettet videreføres. Det er ikke grunnlag i

kunnskapsgrunnlaget for å forvente en vesentlig nedgang i det samlede antallet besøkende til Hardangervidda. Erfaringer fra tilsvarende områder og studier av brukeratferd tilsier at etterspørselen etter friluftsliv i stor grad opprettholdes, men at ferdselen tilpasser seg endringer i tilgjengelighet, ruter og tilbud. Endringene vil derfor i hovedsak føre til en intern omfordeling av besøk og verdiskaping, snarere enn en generell nedgang. Dette innebærer at noen hytter og områder kan få økt trafikk og omsetning, særlig i prioriterte korridorer og ved innfallsporter, mens andre hytter kan oppleve redusert besøk eller i enkelte tilfeller måtte avvikles som følge av bortfall av trafikkgrunnlag. De samlede økonomiske konsekvensene for turisthyttenæringen på Hardangervidda vurderes dermed som moderate på regionalt nivå, positive for noen aktører men potensielt betydelig negative for enkeltaktører og lokalsamfunn som er tett knyttet til de mest berørte hyttene.

6. Konsekvensvurdering for grunneiere og rettighetshavere

Dette kapittelet vurderer konsekvenser for grunneiere og rettighetshavere av de tre alternativene for felles sti- og løypeplan på Hardangervidda. Vurderingene tar utgangspunkt i hvordan de ulike alternativene sannsynligvis vil bli oppfattet av grunneiere og rettighetshavere, basert på høringsinnspill og utviklingen i prosessen. Analysen reflekterer dermed ikke nødvendigvis en normativ vurdering av hvilke løsninger som er riktige, men hvordan alternativene kan påvirke konfliktnivå, legitimitet og gjennomførbarhet i forvaltningen av ferdsel.

Felles sti- og løypeplan retter seg primært mot tilrettelegging og styring av friluftslivsferdsel etter friluftsloven. Planen regulerer i liten grad grunneieres og rettighetshaveres egen bruk av området, som jakt, fiske, beitebruk eller motorferdsel knyttet til rettighetsbasert aktivitet. Slike aktiviteter er hjemlet i annet regelverk og påvirkes derfor i begrenset grad direkte av planen. Konsekvenser for grunneiere og rettighetshavere vil derfor i hovedsak være indirekte og knyttet til hvordan friluftslivsferdselen kanaliseres gjennom rutestruktur, turisthytter og innfallsporter.

Grunneiere og rettighetshavere har samtidig en sentral rolle i forvaltningen av ferdsel på Hardangervidda. Store deler av området er privat eid, og gjennomføring av tiltak i sti- og løypenettet forutsetter i praksis samarbeid og aksept fra grunneierne. Spørsmål om lokalt handlingsrom, byrdefordeling og opplevd rettferdighet har derfor vært sentrale tema i høringsprosessen og har betydning for planens legitimitet og gjennomførbarhet.

Flere grunneiermiljøer har over lengre tid etterlyst en mer helhetlig styring av ferdselen, særlig med hensyn til samlet belastning på villreinens leveområder. Arbeidet med en felles sti- og løypeplan må derfor også ses i lys av et ønske fra grunneierhold om tydeligere rammer for ferdsel og bedre samsvar mellom bruk av området og hensynet til villrein. Samtidig har utviklingen vinteren 2025-2026 vist at grunneiere i praksis kan påvirke gjennomføringen av ferdselsregimet, blant annet gjennom samtykke til merking, tilrettelegging og transport knyttet til løypenettet. Konfliktene som har kommet til uttrykk i høringsprosessen handler derfor i stor grad ikke om selve retten til ferdsel, men om hvordan ferdselen organiseres og hvordan belastningen fordeles mellom aktører og områder.

Vurderingene i dette kapittelet omfatter derfor ikke bare direkte konsekvenser av endringer i rutestruktur og ferdselsregime, men også hvordan de ulike alternativene kan påvirke konfliktnivå, legitimitet og styrbarhet i forvaltningen av ferdsel.

6.1 Vurdering per alternativ

6.1.1 Alternativ 0 – Dagens situasjon

Hva endres: Ingen strukturell endring i rutenett, prioritering eller vinterregime.

Hvem berøres: Grunneiere og rettighetshavere

Virkning (retning): Negativ

Omfang og varighet: Middels til høyt omfang, lang varighet.

Usikkerhet: Høy

Risiko: Høy

- videreføring av eksisterende konfliktnivå
- økende bruk av private virkemidler fra grunneiere
- uforutsigbare endringer i ferdselsmuligheter og tilrettelegging

Manglende endringer kan også bidra til at konfliktnivået øker. Flere grunneiere har over tid uttrykt at dagens situasjon ikke i tilstrekkelig grad ivaretar hensynet til villreinens leveområder. Dersom tiltak uteblir eller oppfattes som utilstrekkelige, kan enkelte aktører velge å bruke egne virkemidler for å påvirke utviklingen, slik erfaringene fra vinteren 2025–2026 har vist. Dette kan føre til mer ad hoc-pregede løsninger og redusert forutsigbarhet i ferdselsforvaltningen.

6.1.2 Alternativ 1 – DNT sitt forslag

Hva endres: Moderate justeringer i rutenett og anbefalinger, mens hovedstrukturen i ferdselen videreføres.

Hvem berøres: Grunneiere og rettighetshavere.

Virkning (retning): Negativ

Omfang og varighet: Middels omfang, mellomlang varighet.

Usikkerhet: Middels til høy.

Risiko: Middels til høy

- tiltak oppfattes som utilstrekkelige av store deler av grunneiermiljøet
- videreføring av konfliktnivået
- begrenset effekt dersom anbefalinger ikke etterleves

6.1.3 Alternativ 2 – Hardangerviddarådets høringsutkast

Hva endres: Stenging av hytter, endring av åpningstider, overgang fra betjent til selvbetjente hytter, stenging av enkelte ruter samt periodisert vinterregime, med tydeligere prioritering av korridorer.

Hvem berøres: Grunneiere og rettighetshavere.

Virkning (retning): Positiv

Omfang og varighet: Middels til høyt omfang, lang varighet.

Usikkerhet: Middels.

Risiko: Middels

- økt konfliktnivå i overgangsfasen
- konsentrasjonseffekter i randsoner
- legitimitetsutfordringer knyttet til byrdefordeling

Anbefaling: Oppfølging av konsentrasjonseffekter over tid

Samlet innebærer alternativ 1 mer begrensede endringer i rutestruktur og tilrettelegging enn alternativ 2. Flere grunneiere har i høringsprosessen uttrykt at dagens situasjon ikke i tilstrekkelig grad ivaretar hensynet til villrein og samlet ferdselsbelastning. Dersom endringene oppfattes som utilstrekkelige til å møte disse utfordringene, kan alternativet bli oppfattet som en videreføring av dagens situasjon. For deler av grunneiermiljøet kan dette framstå som at eksisterende praksis i stor grad videreføres, noe som kan bidra til vedvarende konfliktnivå og redusert legitimitet for forvaltningsregimet.

6.2 Samlet vurdering

De tre alternativene representerer ulike tilnærminger til hvordan ferdsel på Hardangervidda kan organiseres og forvaltes. Forskjellene mellom alternativene handler i stor grad om graden av styring, forutsigbarhet og risiko for konflikt mellom aktørene. I en situasjon med tydelige interessekonflikter kan oppfatningen av om tiltakene er tilstrekkelige være avgjørende for hvordan aktørene forholder seg til planen i praksis.

Alternativ 0 – Dagens situasjon

Alternativ 0 innebærer en videreføring av dagens situasjon uten strukturelle endringer i rutenett eller ferdselsregime. Selv om dette kan framstå stabilt, innebærer det at eksisterende konflikter og uavklarte forhold videreføres. Erfaringene fra vinteren 2025–2026 viser at grunneiere kan påvirke gjennomføringen av ferdselsregimet gjennom egne virkemidler, blant annet ved å begrense tillatelser til merking eller motorferdsel. Dersom tiltak uteblir eller oppfattes som utilstrekkelige, kan slike situasjoner oppstå oftere. Alternativet innebærer derfor høy risiko for vedvarende eller økende konfliktnivå, og lav forutsigbarhet i forvaltningen av ferdsel.

Alternativ 1 – DNT sitt forslag

Alternativ 1 innebærer begrensede endringer i rutestruktur og tilrettelegging. Konsekvensene vurderes derfor som mindre omfattende enn i alternativ A. Samtidig vil effekten av tiltakene i stor grad være avhengig av frivillig etterlevelse og samarbeid mellom aktørene. Dersom endringene oppfattes som utilstrekkelige til å håndtere utfordringer knyttet til ferdsel og villrein, kan konfliktnivået vedvare. Alternativet innebærer derfor fortsatt en høy risiko for uavklarte konflikter, lav forutsigbarhet og begrenset styringseffekt.

Alternativ 2 – Hardangerviddarådets høringsutkast

Alternativ 2 innebærer den tydeligste styringen av ferdsel gjennom prioritering av ruter, endringer i hyttestruktur og periodisering av vinteraktivitet. Dette vil gi både positive og negative utslag. Tydeligere styring bidra til bedre samsvar mellom ferdsel og hensynet til villrein, som vil bidra til et mer forutsigbart og styrbart system dersom tiltakene oppleves som legitime og godt forankret. På den andre siden vil omfordeling av ferdsel få lokale effekter og opplevelse av skjev byrdefordeling. Alternativet innebærer derfor moderat risiko for konflikt i en overgangsfase, men vil på lengre sikt gi økt stabilitet og forutsigbarhet.

Alternativene illustrerer en avveining mellom eksisterende bruk og behovet for tydeligere styring av ferdsel. Mens alternativ 0 i stor grad viderefører dagens konfliktnivå og uforutsigbarhet, representerer alternativ 2 den tydeligste styringsmodellen, men også det alternativet som kan utløse størst omstilling hos enkeltaktører i en overgangsfase. Alternativ 1 ligger mellom disse ytterpunktene, med mer begrensede endringer, men likevel med større risiko og usikkerhet enn alternativ 2, knyttet til om tiltakene vil være tilstrekkelige til å redusere konfliktnivået, og gi styringseffekt.

7. Avbøtende tiltak

Miljødirektoratet har utredet en modell for avbøtende tiltak for frivillig sektor i tilfeller der merkede stier eller løyper må legges ned eller flyttes og turisthytter må legges ned eller flyttes. Utgangspunktet er altså ikke en generell kompensasjonsordning for alle berørte aktører, men en ordning rettet mot frivillig sektor, særlig DNT og tilsvarende organisasjoner. Direktoratet legger til grunn at tiltak som berører frivillig sektor i hovedsak skal gjennomføres på avtalerettslig grunnlag, ikke som ensidige tvangstiltak. Det betyr at kompensasjon i første rekke tenkes som del av forhandlede avtaler mellom staten og frivillig sektor.

Direktoratet legger til grunn at slike tiltak i hovedsak skal gjennomføres på avtalerettslig grunnlag, ikke som ensidige vedtak. Kompensasjon er dermed primært tenkt som del av forhandlede avtaler mellom staten og frivillig sektor, selv om enkelte tiltak også kan kreve offentligrettslig regulering, for eksempel ferdselsrestriksjoner.

Avbøtende tiltak forstås her som økonomisk kompensasjon for ulemper som følge av tiltak for villreivennlig ferdsel. Samtidig understrekes det at ikke alle negative konsekvenser skal kompenseres. Skillet går mellom tiltak som medfører direkte og vesentlige økonomiske tap, og tiltak som innebærer tilpasning innenfor frivillig sektors eget ansvar. Miljødirektoratet peker på at organisasjonene har et eget ansvar for å bidra til miljøvennlige løsninger og en viss tilpasningsplikt. Dette betyr i praksis at mindre eller midlertidige endringer skal ikke nødvendigvis kompenseres; at ikke alle tap i aktivitet eller besøk gir grunnlag for økonomisk kompensasjon og at kompensasjon bør forbeholdes mer vesentlige og direkte inngrep. De juridiske vurderingene tilsier også at det i hovedsak er inngrep som berører turisthytter som kan utløse erstatning, mens ferdselsbegrensninger som hovedregel ikke gir krav på kompensasjon.

Miljødirektoratet anbefaler en statlig investeringspost fremfor en generell tilskuddsordning. Midlene skal kunne benyttes til blant annet å dekke økonomiske tap ved nedlegging eller flytting av hytter og ruter, finansiere avtaler mellom staten og frivillig sektor, samt dekke kostnader til kjøp, flytting, sanering og restaurering.

Vurderingen av avbøtende tiltak er avgrenset mot de økologiske vurderingene. Mens de økologiske vurderingene analyserer effekter på villrein og naturmangfold, tar avbøtende tiltak utgangspunkt i de samfunnsmessige konsekvensene og hvordan disse kan håndteres. Tiltakene skal ikke svekke de økologiske målene, men bidra til gjennomførbarhet og legitimitet.

Samlet legger Miljødirektoratet til grunn at avbøtende tiltak først og fremst er aktuelt ved vesentlige og direkte inngrep, særlig knyttet til turisthytter. Nedlegging av stier, ferdselsrestriksjoner og innstramminger i motorferdsel gir i utgangspunktet ikke grunnlag for tilsvarende kompensasjon, og bør håndteres gjennom konkrete avtaler innenfor en slik investeringsramme.

7.1 Vurdering per alternativ

Alternativ 0 – Dagens situasjon

Alternativet innebærer ingen planlagte inngrep i hytter eller rutenett, og utløser derfor i utgangspunktet ikke behov for avbøtende tiltak. Samtidig viser erfaringene fra vinteren 2026 at manglende styring kan føre til uforutsigbare og ad hoc-pregede endringer, med indirekte konsekvenser for turisthytter og brukere. Slike situasjoner faller imidlertid utenfor en strukturert modell for avbøtende tiltak.

Alternativ 1 – DNT sitt forslag

Tiltakene innebærer begrensede endringer i rutestruktur og drift. Torehytten foreslås lagt ned (midlertidig), Hadlaskard vinterstenges men videreføres som sommeråpen, Litlos omgjøres til selvbetjent hytte, og Lågaros beholdes med redusert åpningstid. Hellevassbu opprettholdes, og Mogen videreutvikles som basehytte. Konsekvensene for turisthyttene vurderes som moderate, og i hovedsak knyttet til tilpasning. I tråd med Miljødirektoratets modell vurderes behovet for avbøtende tiltak som begrenset. Samlet innebærer dette i hovedsak tilpasninger i drift og struktur.

7.1.1 Alternativ 2 – Hardangerviddarådets høringsutkast

I alternativ 2 (høringsutkastet) foreslås mer omfattende og strukturelle endringer i hyttenettet. Torehytten legges ned, Lågaros stenges (med mulig permanent nedlegging), Hadlaskard vinterstenges og får redusert og usikker videre drift, Litlos omgjøres til selvbetjent hytte, og Hellevassbu foreslås sommerstengt i en prøveperiode. Samtidig videreutvikles Mogen som basehytte. Dette innebærer flere tiltak med direkte og vesentlige konsekvenser for turisthyttenæringen.

7.2 Samlet vurdering

Behovet for avbøtende tiltak er i hovedsak knyttet til alternativ 2, og særlig til tiltak som innebærer direkte inngrep i turisthyttestrukturen. For alternativ 0 og 1 vurderes behovet som begrenset eller ikke aktuelt innenfor rammen av Miljødirektoratets modell.

Samlet sett er behovet for avbøtende tiltak konsentrert til et fåtall tiltak med store konsekvenser, og særlig knyttet til turisthyttenæringen. Avbøtende tiltak vil i denne sammenhengen være et virkemiddel for å sikre gjennomførbarhet og legitimitet, uten å svekke de økologiske målsettingene.

8. Konklusjon

Tiltakene forventes i liten grad å redusere samlet ferdsel på Hardangervidda, men vil gi en tydelig omfordeling av bruk og verdiskaping. Alternativ 0 viderefører høy konflikt og lav forutsigbarhet, mens alternativ 1 gir begrenset styring, lite forutsigbarhet og usikker effekt. Alternativ 2 gir tydeligst styring og best forutsetninger for redusert konfliktnivå, men med omstillingskostnader for enkelte aktører. Samlet sett framstår alternativ 2 som mest robust i et samfunnsmessig perspektiv, forutsatt at negative konsekvenser håndteres gjennom avbøtende tiltak og god lokal forankring.

De samlede konsekvensene for de ulike temaene og aktørgruppene i de tre alternativene er oppsummert i tabellen nedenfor.

Tabell 5 Oppsummerte konsekvenser

Tema / gruppe	Alternativ 0 – Dagens situasjon	Alternativ 1 – DNT sitt forslag	Alternativ 2 – Hardangerviddarådets høringsutkast
Dagsturbrukere	Ingen strukturell endring, men videreføring av eksisterende trykkpunkter og konflikter.	Ingen strukturell endring, liten endring i bruksmønstre, videreføring av eksisterende trykkpunkter og konflikter.	Nøytral til svakt positiv. Mer oversiktlig og forutsigbart tilbud, men risiko for nye lokale trykkpunkter.
Flerdagers brukere (hytte-til-hytte)	Negativ. Lav forutsigbarhet og risiko for bortfall av ruter som følge av konflikt.	Svakt negativ. Noe redusert fleksibilitet og fortsatt høy risiko knyttet til konflikt og uforutsigbarhet.	Svakt negativ i en overgangsfase. Redusert fleksibilitet og behov for omstilling, men mer forutsigbart system.
Spredt og erfaringsbasert bruk	Nøytral. Begrenset direkte påvirkning	Nøytral. Begrenset direkte påvirkning.	Nøytral til svakt positiv. Mulighet for større sammenhengende områder med «villmarks-preg».
Vinteraktiviteter – enkeltutøvere (kiting)	Nøytral, men med eksisterende konfliktpotensial.	Nøytral, men med eksisterende konfliktpotensial.	Negativ. Begrensninger i areal og økt regulering.

Tema / gruppe	Alternativ 0 – Dagens situasjon	Alternativ 1 – DNT sitt forslag	Alternativ 2 – Hardangerviddarådets høringsutkast
Vinteraktiviteter – reiseliv (ki-ting/hundekjøring)	Nøytral, men med lav forutsigbarhet.	Nøytral, men med lav forutsigbarhet.	Svakt negativ. Økt regulering, men aktivitetssoner kan opprettholde tilbud.
Fjellstuer / knutepunktshytter	Svakt negativ. Usikkerhet knyttet til utvikling og konfliktnivå.	Nøytral.	Nøytral til svakt positiv. Kan få økt trafikk som følge av konsentrasjon.
Betjente rutehytter	Negativ. Risiko knyttet til uforutsigbar rutestruktur.	Svakt negativ. Risiko knyttet til uforutsigbar rutestruktur.	Negativ. Redusert trafikkgrunnlag som følge av strukturendringer. Omfordeling av trafikk er positivt for andre hytter
Små betjente hytter	Negativ. Sårbare for endringer og konflikter.	Svakt negativ. Risiko knyttet til uforutsigbar rutestruktur.	Negativ ved stenging av ruter/hytte. Omfordeling av trafikk er positivt for andre hytter
Selvbetjente/ubetjente hytter	Nøytral.	Svakt negativ	Negativ ved stenging av hytta, andre vil få økt trafikk
Grunneiere og rettighetshavere	Negativ. Videreføring av konfliktnivå og lav forutsigbarhet.	Negativ. Oppfattes som utilstrekkelig styring.	Positiv. Økt styring og bedre samsvar med hensyn til villrein.
Styring og forutsigbarhet	Negativ. Lav styringsmulighet og høy risiko for ad hoc-løsninger.	Middels. Begrenset styring og usikker effekt. Middels til høy risiko for vedvarende konflikter og uforutsigbarhet	Positiv. Tydelig styring og økt forutsigbarhet. Stort behov for omstilling blant enkeltaktører.

9. Anbefalinger

Basert på de samlede vurderingene anbefales det at det arbeides videre med en løsning som i hovedsak bygger på alternativ 2. Alternativ 2 gir den tydeligste styringen av ferdsel og best forutsetninger for å redusere konfliktnivået og øke forutsigbarheten i forvaltningen. Samtidig innebærer alternativet omstilling og negative konsekvenser for enkelte aktører, særlig innen turishyttenæringen og deler av vinteraktivitetene. For å sikre legitimitet og gjennomførbarhet bør følgende legges til grunn:

1. Prioriter tydelig styring kombinert med lokal forankring

Det bør legges vekt på å videreutvikle en tydelig og helhetlig styring av ferdsel, samtidig som tiltak forankres gjennom dialog med grunneiere, turishytteaktører og andre berørte. Opplevd rettferdighet og medvirkning vil være avgjørende for gjennomføring.

2. Gjennomfør målrettede avbøtende tiltak

Avbøtende tiltak bør prioriteres der tiltak medfører direkte og vesentlige konsekvenser, særlig for turisthytter som legges ned, får redusert funksjon eller mister trafikkgrunnlag. Tiltakene bør følge Miljødirektoratets modell og omfatte:

- tilpasning av hyttestruktur og tilbud
- støtte til omstilling av drift og eventuelle avtaler om kompensasjon der dette er relevant

3. Sikre et sammenhengende og attraktivt rutenett

Selv med endringer i struktur bør det legges vekt på å opprettholde sammenhengende ruter og gode turmuligheter, særlig for flerdagers brukere. Alternative ruter og nye sammenhenger bør synliggjøres tydelig.

4. Styrk informasjon og besøksforvaltning

Tydelig og samordnet informasjon om ruter, sesongbruk og villreinvennlig ferdsel er avgjørende. Dette gjelder særlig:

- digital turinformasjon
- informasjon ved innfallsporter
- aktiv besøksforvaltning for å unngå uønsket konsentrasjon av ferdsel

5. Følg opp effekter og juster tiltak over tid

Det bør etableres et system for å følge utviklingen i ferdsel, bruksmønster og lokale konsekvenser. Dette gir grunnlag for å justere tiltak ved behov og håndtere uforutsette effekter.

6. Prioriter næringsgrunnlag i vintersoner

For vinteraktiviteter bør det legges til rette for aktivitetssoner som gir forutsigbare rammer for næringsaktører, særlig innen kiting og hundekjøring. Samtidig må hensynet til villrein ivaretas gjennom tydelige avgrensninger.

Referanser

Gundersen, V., Singasaas, M., Grønn, J. F., Köhler, B., & Simensen, T. (2023). *Tradisjon og destinasjon-en studie av fritidsboliger, ferdsel og fremtidsbilder på Hardangervidda*. NINA temahefte 89. Norsk institutt for naturforskning.

Gundersen, V., Selvaag, S. K., Dokk, J. G., Wold, L. C., Romtveit, L., Rauset, G. R., van Moorter, B., Strand, O., Holter, T., Singasaas, M. og Mossing, A. (2021). *Ferdsel i Hardangervidda villreinområde - Antall brukere og fordeling på areal over tid*. NINA Rapport 1909. Norsk institutt for naturforskning.

Rolandsen, C. M., Tveraa, T., Gundersen, V., Røed, K. H., Tømmervik, H., Kvie, K., ... & Strand, O. (2022). *Klassifisering av de ti nasjonale villreinområdene etter kvalitetsnorm for villrein*. NINA rapport Norsk institutt for naturforskning, (2126).

Selvaag S.K., Gundersen V., Dokk J.G., Romtveit, L., Strand, O., & T. Holter. (2018). *Brukerundersøkelse i Hardangervidda nasjonal-park sommeren 2017*. NINA Rapport 1530. Norsk institutt for naturforskning.

Selvaag, S., Gundersen, V., Strand, O. & Lægreid, H. 2019. *Ferdsel ut fra nasjonal turistveg Rv7 over Hardangervidda. En dokumentasjonsrapport*. NINA Rapport 1703. Norsk institutt for naturforskning.

9.1 Vedlegg 1: Samlet oversikt over DNT sine tiltak

9.2 Vedlegg 2: Samlet oversikt over tiltakene i Hardangerviddas høringsrapport

Vedlegg 1: Samlet presentasjon av DNTs forslag

Tiltak	DNT sentralt	DNTD	DNTT	DNTO	BHT	ST
UT.no	Videreutvikle		Videreutvikles			
Formidlingsprosjekt på turisthytter	Videreutvikle	Videreutvikles	Videreutvikles		Videreføres, vekt på personlig formidling	
Markedsføring og ruteprioritering		DNT må kunne markedsføre ruter og hytter som er lovlig åpne	DNT må kunne markedsføre ruter og hytter som er lovlig åpne			
Massiv				DNTs langroute "Massiv" endres slik at det blir en fleksibel rute øst og/ eller vest fra Sandhaug.		
Åpningstider påske	14 dager + påske	14 dager + påske	14 dager + påske	14 dager + påske		
Åpningstider sommer		Fra helgen før 01. juli til helgen før 15. september		Fra helgen før 01. juli til helgen før 15. september		
Selvbetjeningshytter		Åpningstider for selvbetjeningshytter samordnes og blir lik de betjente (Lågaros + ved Mårbu og Rauhellereen)		Åpningstidene på de selvbetjente hyttene og de betjente hyttene samordnes.		
Lågaros		Beholde, men redusert åpningstid	Beholde, men redusert åpningstid	Samme åpningstid som Sandhaug		

					betjent (se påske og sommer over)			
Lågaros-Rauhelleren		Legges til Vegarhovdslepa			Legges til Vegarhovdslepa			
Lågaros-Mårbu		Legges til Vegarhovdslepa Vil beholde	Legges til Vegarhovdslepa Vil beholde		Legges til Vegarhovdslepa			
Mogen-Lågaros					Legges ned			
Vest for Gjuvsjåen					Støttes ikke, viser til at de vil gjøre Middalsbu mer attraktiv og Litlos selvbetjent			Støtter ikke, Middalsbu er for liten til å betjene besøkende
Sommerstengt Hellevassbu					Sommerbruer tas inn ved stenging			Må beholdes, alternativ om Middalsbu ikke godt
Haukeliseter-Hellevassbu					Sommerbruer tas inn ved stenging			
Hellevassbu-Litlos					Legges ned i 5 år med tilhørende fotruter og stikkaløyper (permanent nedlegging avhenger av kompensasjon)	Positivt		
Torehytten-pakka					Støtter vinterstenging og nedlegging av stikkaløyper, men vil beholde som	Støtter vinterstenging, men vil beholde som sommeråpen		
Hadlaskard-pakka								

					sommeråpen med fotruter		
Litlos					Endres til selvbetjenthytte		
Kiting							Stedbundet: Store Venarøtjønn, Ståvatn og Ulevåvatn. Ikke begrense før CWD-forvaltning endres.

Oppsummert:- arealtiltak

- Legge ned Torehytten med tilhørende fotruter og kvistaruter
- Vinterstenge Hadlaskard og ikke ha kvistløyper til denne, men beholde den som sommeråpen med tilhørende fotruter
- Gjøre om Litlos til selvbetjent hytte
- Beholde Hellevassbu med fotruter som i dag
- Endre åpningstidene på betjente og selvbetjente hytter:
 - 14 dager + påske
 - Fra helgen før 01. juli til helgen før 15. september
- Beholde Lågaros som i dag (med redusert åpningstid), men
 - Legge ned Mårbu-Lågaros og Rauhelleren-Lågaros og legge fotrute til Vegarhovdslepa
 - Beholde Mogen-Lågaros og Lågaros-Sandhaug
 - Legge ned fotrute vest for Gjuvsjåen
 - Videreutvikle Mogen som basehytte (og legge rute langs Mår)

Vedlegg 2: Samlet presentasjon av tiltak i Hardangerviddarådets høringsutkast

or

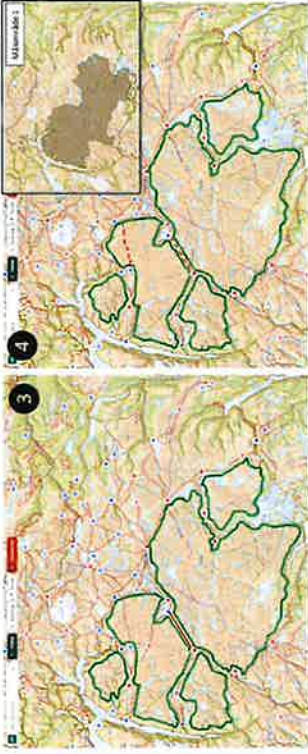
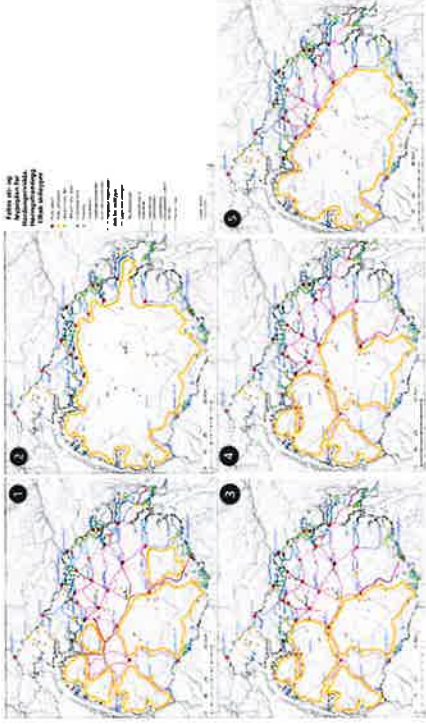
Tiltak	Endringsforslag fremmet av:	Anbefalinger – endringer i rødt	Vedtak i rådet
3.5.1 Mange parallelle prosesser, behov for god samordning		- Hardangerviddarådet har bedt departementet om dialog, har avtalt møte, og viderefører sitt initiativ for å samordne friluftslivstiltakene med departementets tiltaksplan. - Hardangerviddarådets parter fortsetter samarbeidet på politisk og administrativt nivå for å bidra til god samkjøring på tvers av administrative grenser på Hardangervidda.	Enstemmig vedtatt
3.5.2 Skille mellom lokal bruk og reiselivets behov		- Det bør i sterkere grad presiseres at det er turisme og friluftsliv med hjemmel i frilufsloven som er målområde for denne planen, ikke tradisjonell bruk av fjellet for grunneiere og rettighetshavere som er forankret blant annet i fjelloven. - Planen skal ikke regulere grunneieres og rettighetshaveres bruk av motorferdsel eller bruk av motorferdsel i jakta.	Enstemmig vedtatt
3.5.3 Sti- og løypeplanens formål, mål og strategier	Vinje og Ullensvang kommune	- Formålet med planen anbefales videreført - Mål og strategier holdes uendret, men - Tiltakene i planen bør vurderes bedre i forhold til annet naturmangfold. - Området mellom rv7 og Bergensbanen bør ivaretas som intakt villreinhabitat med tanke på framtidig miljøtunnel ved Dyranut. - Innfallsportene bør ses i sammenheng med tiltaksplanen og besøksstrategien for nasjonalparken, og være en del av den videre dialogen med departementet.	Enstemmig vedtatt
3.5.4 Kvalitet på kunnskapsgrunnlaget		Kunnskapsgrunnlaget er tydelig, og det bør være høy terskel for å endre på hvor tiltak skal igangsettes, men det kan vurderes hva slags tiltak som er praktisk å gjennomføre og når tiltakene skal settes i gang.	Enstemmig vedtatt

Høringsrapport

3.5.5 Frivillighet og myke virkemidler		Myke virkemidler som frivillighet, anbefalinger, informasjon og konkret arealforvaltning prioriteres, samtidig som videre arbeid med vurdering av juridiske virkemidler for gjennomføring og begrensnig av ferdsel blir prioritert.	Enstemmig vedtatt
3.5.6 Dynamisk forvaltning		Hardangerviddarådet kan ikke avgjøre om GPS-data kan benyttes til dynamisk styring av friluftslivsfærdsl.	Enstemmig vedtatt
3.5.7 Krav til vurdering av effekt og konsekvensar	Flere representanter	Gjennomføre en utredning som tar for seg positive effekter for villrein og annet naturmangfold opp mot konsekvensene friluftsliv og turisthyttene i tillegg til en vurdering av behovet for avbøtende tiltak etter modellen som er foreslått av Miljødirektoratet⁴	Enstemmig vedtatt
4 Soner uten tilrettelegging for friluftslivsfærdsl		- Det settes av større soner der villrein prioriteres og tilrettelegging for friluftsliv nedprioriteres. - Grensene for sonene bør ta utgangspunkt i målområdene og tilpasses nivået ut fra høringsinnspillene. - Evaluerig: Hvorvidt sonene er store nok kan til dels utredes i forkant, men vil i hovedsak vise seg på sikt gjennom evaluering av villreinens arealbruk over år.	Enstemmig vedtatt
4.1.1 Forslag til soner – barmark, sommer		Iverksette tiltak snarest for å skape fredelige soner for barmarksesongen som vist i figur 3. Det er her lagt opp til å utvide dagens kalvingsområde, trygge øst-vest trekket, og å gjøre områdene i nord-vest tilgjengelige for kalving- og sommerbeite.	Enstemmig vedtatt

⁴ Miljødirektoratet, 2025: Oppdrag 2.4. – Utrede modell for avbøtende tiltak for frivillig sektor i de tilfeller merkede stier eller turisthytter må legges ned eller flyttes.

Høringsrapport

					
4.1.2			Iverksette tiltak gjennom sonering som er tilpasset villreinen sesongvariasjon i vintersesongen, synliggjort gjennom tre kart; kart 2 for perioden november til påske, kart 4 for påskeperioden, og kart 5 for perioden etter påske. Tiltak tilknyttet kartene iverksettes fra 2027 	Enstemmig vedtatt	
5.1.1 Vurdering og anbefalinger om formidling			Det foreslås endringer i tiltakspakke «formidling» slik at de blir mer presise, detaljerte og konkretiseres med tydeligere krav, avgrensninger og nye elementer som retningslinjer og samarbeidspartnere.	Enstemmig vedtatt	

Høringsrapport

5.2.1 Torehytten med tilhørende merka fotruter		Torehytten med tilhørende merka fotruter legges ned. Oppstart sommeren 2026. 	Enstemmig vedtatt
5.2.2 Hellevassbu med tilhørende merka fotruter	Villreinnemnda	- Ta opp saken med departementet, vise til langvarig konflikt rundt plassering av hytte og lokal vilje til å stenge fotruter og hytte om sommeren, og at tiltaket i liten grad går ut over lokal bruk. - Teste sommerstengt hytte i 5-10 år med fotruter, og se om det kan være effekt siden det tid om annen trekker dyr over stien allerede. 	Vedtatt, mot 1 stemme (Ullensvang)
5.2.3 Lågaros med tilhørende merka fotruter		Lågaros stenges og fotrutene legges ned - Starte 2026: Legge ned ruta vest for Gjuvsåen og ruta mellom Gjuvsjåen og Lågaros i tillegg til Mårbu-Lågaros. - Fram til 2030: Måle effekt av nedlegging av stier og teste ut stenging av Lågaros og evt følge opp med supplerende tiltak Nedlegging av sti og teltforbudssone utformes for Mogen-Gjuvsjåen	Enstemmig vedtatt

Høringsrapport

		Når rutene fra Mogen er lagt ned, kan Mogen videreutvikles som basehytte. Arbeidet bør skje i tett samarbeid med grunneierne. 	
5.2.4 Hadlaskard med tilhørende merka fotruter		• Hadlaskard vinterstenges, og holdes åpen 1. juli-1. okt, oppstart 2026 • Rute mot Nybu legges ned • Det undersøkes andre løsninger for BHT enn å drive Hadlaskard videre. Andre løsninger bør ha kommet på plass før 2030 	Enstemmig vedtatt
5.2.5 Litlos med tilhørende merka fotruter		• Litlos ombygges til selvbetjent hytte	Vedtatt, Mot 1 stemme (Ullensvang)

Høringsrapport

			
5.2.6 Anbefalinger om telting		Det samarbeides videre med turisthyttene og utstedere av fiskekort for å finne løsninger som kan bidra til at teltere ikke setter opp telt i trekkpassasjer. Teltere som følger merka fotruter, bør anbefales å telte ved turisthytter, og teltere med fiskekort bør få anbefalinger om telting sammen med fiskekortet.	Enstemmig vedtatt
5.2.7 Nye hytter i vest		Det blir ingen erstatningshytter i vest. Eventuelle erstatningshytter bør lokaliseres utenfor villreinområdet.	Enstemmig vedtatt
5.3.1 Skiløyper og turisthytter	Statsforvalteren i Vestland (SFVL)	- Tredeling av løypenettet videreføres: - Grønne linjer (kart): Preparerte skiløyper nær fritidsboligområder utenfor nasjonalt villreinområde kan prepareres hele sesongen, men ikke etter 1. mai når motorferdsel på snødekt mark skal avsluttes. - Blå linjer (kart): Preparerte og stikka løyper i utvalgte soner i ytterkant av nasjonalt villreinområde kan åpnes fra vinterferien. - Lilla linjer (kart): Stikkaløyper i kjerneområdene knyttes til turisthyttene åpningstider. Påskesesongen defineres som tre uker: - Øst på vidda: Start stikking så sent som mulig (heltrukne lilla linjer). - Vest og nord: Avslutt sesongen tidlig og ta inn stikkene raskt etter 2. påskedag (stripete lilla linjer). - Ny løype fra Fagerheim til Løypa mellom Lægreidstølen og Tuva anbefales, men må avklares videre med kommunen.	Sekretariatets forslag til 08. des (svart): Enstemmig vedtatt Endringsforslag fra SFVL (rødt): 6 stemmer for, og falt. (For: Statsforvalterne 3, Telemark

Høringsrapport

		- Kommunen kan stanse oppkjøring av løyper, utsette stikketidspunkt og oppkjøring av løyper, samt kreve stikk fjernet av hensyn til villrein. - Påsen defineres som en periode på tre uker (21 dager inkludert påskedagene). Det bør være litt fleksibilitet knyttet til stikking når det gjelder vær og vind. - Skiløyper til Tuva turisthytte må markeres som blå, slik at den ikke kvistes eller prepareres før til vinterferie	fylkeskommune 2, Villreinnemnda 1)
5.3.2 Anbefalte kitesoner – kiting og hundekjøring		- Det settes av egen aktivitetssone som kan brukes hele vintersesongen av hensyn til kitesurisme og hundekjøringsturer i området Tuva-Rv7. - Anbefalte kitesoner må revurderes ut fra hensynet til annet naturmangfold og villreins trekkpassasjer.	Enstemmig vedtatt
5.4 Sykling		Tydeliggjøre bestemmelser om sykling innenfor nasjonalparken, at elsykkel ikke er tillatt, at sykling bare er tillatt om sommeren på godkjente sleper. Kart over godkjente sleper må bli lettere tilgjengelig	Enstemmig vedtatt
6.1 Teltforbudssoner	Vinje kommune	<i>Anbefalinger – Kvenna:</i> - Det utformes informativ og god informasjon om telting utenfor trekkpassasjer langs Kvenna for de som fisker eller padler. Informasjonen bør beskrive hvor det anbefales å telte ut fra stille og rennende vann. - Kommunene bør sette bestemmelser i KPA, slik at det kan følges opp med lokal forskrift etter § 15 i frilftsloven, hvis det blir behov for å følge opp tettere. <i>Telting før og under jakta:</i> - Revidere forskrift om teltforbudssoner før og under villreinjakta (§ 9 i frilftsloven) <i>Teltforbud andre steder:</i> - Det kan være aktuelt å vurdere teltforbud der fottruter legges ned av hensyn til villrein for å hindre overnatting/ telting i eller rett ved trekkpassasjene.	Anbefalinger Kvenna Og <i>Telting før og under jakta:</i> Enstemmig vedtatt Anbefalinger for <i>Teltforbud andre steder:</i> Vinje kommunes endringsforslag vedtatt, mot 3 stemmer (Buskerud

Høringsrapport

		• Det innføres forbudssoner mot telting i samsvar med ønske fra kommunestyret i Vinje langs Kvenna og fra Mogen til Gjuvsjåen	fylkeskommune, Ullensvang og Eidfjord kommuner)
6.2 Ferdseisforbud i kalvingsområder		• Kommunene forankrer hensynet til villreinens kalvingsområder gjennom retningslinjer og/eller bestemmelser (hensynssoner/bestemmelsesområder) i KPA. • Kommunene vurderer oppfølgende vedtak for å bidra til at ferdseis i kalvingsområder reduseres til og/eller holdes på et nivå som bidrar til fred og ro i kalvingsperioden.	Enstemmig vedtatt
7 Framdrift og gjennomføring		• Der det er enighet om å igangsette tiltak, kan tiltak som regel igangsettes fortløpende i henhold til gjeldende regelverk. • Før igangsetting av tiltak bør det være vurdert hvordan tiltakene skal følges opp og evalueres.	Enstemmig vedtatt
8 Samarbeid om å nå målene		• Kommuner forankrer hensyn til villrein og annet naturmangfold i KPA. • Statsforvalterne fortsetter arbeidet med rullering av forvaltningsplan og besøksstrategi. • Hvordan arbeid bør forankres og hva som forventes knyttet til juridiske virkemidler, avventes til rapporten kommer 1. februar. • Det legges til rette for god dialog med grunneiere, rettighetshavere og aktører i fjellet for å finne gode tiltak som bedrer tilstanden til villrein. • Det legges vekt på å få til en god dialog med departementet for å finne helhetlige løsninger for friluftslivstiltakene	Enstemmig vedtatt
9 Evaluering og rullering/ endring av plan	Flere representanter	• Før tiltak igangsettes, bør det Det gjøres en vurdering av hvordan effekt og konsekvenser av tiltakene skal evalueres. • Friluftslivstiltakene i denne planen bør ses i sammenheng med tiltaksplanen og følge systemet med oppfølging etter kvalitetsnorm og rullering av tiltaksplan.	Enstemmig vedtatt